Innkalling til møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Tirsdag 22. januar 2013, kl. 09:15.
Møterom 448 - JUSII

Innkalles:
Prodekan Knut Martin Tande (leder)
Hilde Hauge (a)
Erik Monsen (a)
Maria Vea Lund (b)
Helle Næss (c)
Erling Ravnanger (d)
Hilde Fjærtoft Jansen (d)

Sekretær: johanne.spjelkavik@jurfa.uib.no

Neste møte:12. februar 2013

Sak 1/13	Orienteringssaker
1	Protokoll fra SU 4. desember. Godkjent på sirkulasjon 6. desember ***OBS – ekstern lenke – må lastes ned separat.***
2	Fullmaktsvedtak a) JUS250-2-B Litteratur b) JUS258-2-B Litteratur c) JUS274-2-A Litteratur d) JUS274-2-A Ordgrense omformuleres (fra «ca 15 sider» til «minimum 5000 ord, maksimum 6000.) e) JUS277-2-A Kompendium f) JUS277-2-B Litteratur Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til Johanne.spjelkavik@jurfa.uib.no De publiseres også sammen med innkallingen på Studieutvalgets nettside: http://www.uib.no/jur/om-fakultetet/styrer-og-utvalg-ved-det-juridiske-fakultet/studieutvalget/innkallinger-og-protokoller-2012
3	Saker i den sentrale klagenemnden Referatene utgjør 93 sider og vedlegges ikke her. De finnes som 'vedlegg på web' her: http://vedlegg.uib.no/?id=0ccf71bfce7616ac5e642130c1f7f807 Lenken er aktiv i 14 dager fra 16. januar 2013. **Møte 15. oktober 2012:** Sak 57/12: Klage vedrørende søknad om opptak til masterstudiet: Klagen tas ikke til følge Sak 58/12: Klage over avslag på søknad om særskilt studierett til spesialemne: Klagen tas ikke til følge Sak 59/12: Klage over avvisning av søknad om særskilt studierett til spesialemne: Klagen tas ikke til følge. Sak 63/12: Sak om mistanke om fusk (brudd på bestemmelser om hjelpemidler til eksamen) Eksamen annulleres, studenten utestenges høstsemesteret 2012 Sak 64/12: Sak om mistanke om fusk (brudd på bestemmelser om hjelpemidler til eksamen) Eksamen annulleres, studenten utestenges høstsemesteret 2012 **Møte 1. november 2012:** Sak 44/12: Sak om mistanke om fusk – tekstsammenfall i JUS113 Kontraktsrett I: Annullering av kursgodkjenning og utestengelse for høstsemesteret 2012. Sak 53/12: Klage over avslag på søknad om individuelt tilpasset arbeidskrav: Klagen tatt til følge. Sak 65/12: Sak om mistanke om fusk (brudd på bestemmelser om hjelpemidler til eksamen) Eksamen annulleres, studenten utestenges høstsemesteret 2012.

	Sak 66/12: Sak om mistanke om fusk - tekstsammenfall i JUS123 Forvaltningsrett II: Annullering av arbeisgruppeoppgave og utestengelse for høstsemesteret 2012. (Fakultetet undersøker nøyere om dette vedtaket er basert på en inkurie.) Sak 69/12: Formell klage på sensur av masteroppgave – habilitet: Saken sendt tilbake til fakultetet (på tross av at det var avklart at den skulle utsettes til nemndens møte i januar) Sak 72/12: Klage over avslag på søknad om vurderingsmelding etter frist Klagen tas ikke til følge
4	Sensurfrist. Utredning til Fakultetsstyret. Utredningen avgis 18. januar, ventes behandlet i Fakultetsstyret 5. februar.
Sak 2/13	**Saker til drøftelse/høring/uttalelse**
1	Nye læringsmål for masterstudiet i rettsvitenskap vedtatt av fakultetsstyret 18. desember 2012. Vedtatt i overensstemmelse med forslaget fra SU i sak 77/12, med unntak av en endring av første punkt under «Ferdigheter»: "Kandidatene kan anvende juridisk metode til selvstendig å analysere, drøfte og ta standpunkt til juridiske problemstillinger» i stedet for «Kandidatene kan anvende juridisk metode til selvstendig å analysere, drøfte og ta standpunkt til juridiske problemstillinger». De fullstendige læringsmålene er satt inn som vedlegg her. Det foreslås at det gjøres gjeldende for rettsstudiet fra og med høsten 2013 – i vår studiemodell gir det ikke mening å endre læringsmålene i løpet av et studieår.
SU uttaler	Studieutvalget sier seg tilfreds med læringsmålene slik de er utformet nå og slutter seg til forslag om at de iverksettes fra og med studieåret 2013/2014.
2	Årsrapport 2012.
SU uttaler	Studieutvalget anser at årsrapporten gir et dekkende uttrykk for aktiviteten i 2012, og anbefaler at den forelegges fakultetsstyret.
3	Årsplan 2013.
SU uttaler	Studieutvalget anser at årsplanen gir et realistisk uttrykk for aktiviteten i 2013, og anbefaler at den forelegges fakultetsstyret.
	Vedtakssaker
Sak 3/13	JUS264-2-A God forvaltningsskikk. Etikk, kommunikasjon og konfliktforståelse i forvaltningen. Notat fra J F Bernt med merknad fra administrasjonen.
Vedtaksforslag	Camilla Bernt oppnevnes som kursansvarlig for JUS264-2-A God forvaltningsskikk. Etikk, kommunikasjon og konfliktforståelse i forvaltningen fra og med våren 2014.
Sak 4/13	JUS113 Kontraktsrett I – kursansvar. Henvendelse fra kursansvarlig Johan Giertsen.
Vedtaksforslag	Hilde Hauge oppnevnes som kursansvarlig for JUS113 Kontraktsrett I V13. Øvrige detaljer i disponeringen av undervisningsressursene i kurset, overlates til den ordinære driften.
Sak 5/13	JUS250-2-C Human Rights and the Welfare State. Henvendelse fra kursansvarlig Henriette Sinding Aasen om endringer i emnenavn og emnebeskrivelsen.
Vedtaksforslag	Endringer i emnenavnet og emnebeskrivelsen for JUS250-2-C Human Rights and the Welfare State vedtas som foreslått. Kurset starter 2. april, endringen skal være publisert senest fire uker før kursstart.
Sak 6/13	JUS250-2-A Rett til helsehjelp og sosiale ytingar. Ny artikkel på litteraturlisten gjeldende fra 2013/2014. Forslag fra kursansvarlig Henriette Sinding Aasen.
Vedtaksforslag	Artikkelen Velferd og menneskerettigheter: "Ulovlig ophold" som grunnlag for å avskjære helse- og sosialhjelp" (Aasen og Kjellevold) tas inn I listen over hovedlittartur for JUS250-2-A fra 2013/2014. Artikkelen står I Tidsskrift for velferdsforskning nr 2/2012 s 93-108.
Sak 7/13	JUS250-2-C Human Rights and the Welfare State. Endret undervisningsopplegg. Forslag fra kursansvarlig.
Vedtaksforslag	Undervisningsopplegget kan endres som foreslått (indidviduelle presentasjoner utelates) dersom mer enn 40 studenter følger undervisningen på det tidspunktet de individuelle presentasjonene ellers ville ha funnet sted.
Sak 8/13	JUS274-2-A Comparative Company Law & Economics 1: Theory and Structure. Endring av vurderingsform i semestre uten undervisning. Forslag fra kursansvarlig Jan Bertil Andersson.
Vedtaksforslag	Vurderingsformen endres fra og med høsten 2013: Også i semestre uten undervisning

	skal det leveres essay som teller 51 % av karakteren. Skoleeksamen teller 49 %. Muntlig eksamen er ikke et alternativ i semestre uten undervisning.
Sak 9/13	Retningsliner for karakterfastsetjing i integrert masterprogram i rettsvitskap ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen. Studieutvalgets vedtak 20. november 2012 i sak 70/12 vs. Fakultetsstyrets vedtak 5. desember 2003. **Saken ettersendes** ***[alternativt: utsettes]***
Vedtaksforslag	Saken legges fram for fakultetsstyret med slikt forslag til endring av Retningsliner for karakterfastsetjing i integrert masterprogram i rettsvitskap ved Det juridiske fakultet:

Eventuelt

Knut Martin Tande
Leder

Johanne Spjelkavik
Sekretær

Sak 1/13 – 4

Sensurordningen i masterstudiet i rettsvitenskap

Utredning fra en arbeidsgruppe

Avgitt 18. januar 2013.

Innhold

1. SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER 5
   - 1.1. Rettslig ramme 5
   - 1.1.1. Universitetsstyrets handlingsrom 5
   - 1.2. Faktisk bakgrunn 5
   - 1.3. Beskrivelse av gjeldende sensurordning med konkret kvalitetsvurdering 5
   - 1.4. Vurdering av samlet kvalitetssikring av sensur 6
   - 1.5. Beskrivelse og vurdering av alternative sensurordninger som kan oppfylle treukersfristen 6
   - 1.6. Konklusjon og tilråding 6
2. GRUPPENS SAMMENSETNING OG MANDAT 6
3. PROBLEMSTILLING OG HISTORIKK 7
4. RETTSLIG RAMME 7
   - 4.1. Gjennomgang av rettskildene 8
   - 4.2. Noen sammenfattende observasjoner 9
   - 4.3. Universitetsstyrets handlingsrom – drøfting og konklusjon 9
5. FAKTISK BAKGRUNN 11
   - 5.1. "Hensynet til studentene" som begrunner hovedregelen 11
   - 5.2. "Særlige hensyn" bak behovet for dispensasjon 12
6. BESKRIVELSE AV GJELDENDE SENSURORDNING MED KONKRET KVALITETSVURDERING 12
   - 6.1. Generelt 12
   - 6.1.1. Forberedelser før eksamen 13
   - 6.1.2. Etter eksamen 13
   - 6.2. Vurdering av sensurprosessen 14
   - 6.2.1. Konkret om nivåkontrollen 15
   - 6.2.2. Konkret om sensorenes disponible tid 15
7. VURDERING AV SAMLET KVALITETSSIKRING AV SENSUR 15
8. BESKRIVELSE OG VURDERING AV ALTERNATIVE SENSURORDNINGER SOM KAN OPPFYLLE TREUKERSFRISTEN 16
   - 8.1. Redusere sensorenes disponible tid 16
   - 8.1.1. Tilbakemelding fra sensorer og kursansvarlige med hensyn til redusert sensurtid 16
   - 8.2. Mindre kommisjoner 18
   - 8.3. Utelate nivåkontroll – to sensor-ordning 19
   - 8.4. Færre studenter 19
9. KONKLUSJON OG TILRÅDING 20

1. Sammendrag og konklusjoner

1.1. Rettslig ramme

Loven selv gir anvisning på en hovedregel som ikke er absolutt og som har "særlige grunner" som dispensasjonsgrunn.

Det må foretas en eksplisitt interesseavveiing mellom de "særlige grunner" som påberopes og som tilsier fem uker og "hensynet til studentene" som tilsier tre uker.

Loven selv eller forarbeidene gir ikke nevneverdig veiledning med hensyn til hvilke momenter som er relevante i en slik avveiing. At tre uker er lovens hovedregel er ikke i seg selv et avgjørende argument i enkeltsaker, slik bestemmelsen er utformet – en slik forståelse vil innebære at dispensasjonsbestemmelsen blir uten virkning.

Hovedregelen er satt av hensyn til studentene. Hensynet til studentene er antakelig så forskjellig i 2012 (etter Kvalitetsreformen) enn det som gjaldt da bestemmelsen ble ført i pennen, derfor er det dagens aktuelle interesser som må undersøkes. Utvalget finner ikke at studentenes interesser tilsier tre ukers sensurfrist i rettsstudiet.

I forarbeidene for de historiske versjonene av bestemmelsen finnes holdepunkter for å hevde at universitetsstyret primært skal sikre kvalitet på *saksbehandlingen* og i mindre grad overprøve de faglige/kvalitetsmessige (materielle) vurderinger/begrunnelser ("særlige grunner") som anføres av fakultetet/fagmiljøene.

1.1.1. Universitetsstyrets handlingsrom

Utvalget har tatt utgangspunkt i lovens ordlyd og i forarbeidene bak de tidligere versjoner av den aktuelle bestemmelsen. I motsetning til Universitetsdirektøren og Universitetsstyret er vi kommet til at det faktisk foreligger slikt handlingsrom som trengs for at dispensasjon skal kunne innvilges i vårt tilfelle.

Vi erkjenner imidlertid at ordlyden i bestemmelsen isolert sett kan invitere til en streng tolkning, og oppfordrer universitetet til å ta opp med Kunnskapsdepartementet spørsmålet om bestemmelsen er hensiktsmessig utformet slik den står nå og slik behovet er innen høyere utdanning.

1.2. Faktisk bakgrunn

De "hensyn til studentene" som kan begrunne krav om tre ukers sensurfrist treukersfristen, gjør seg ikke – eller bare i ubetydelig grad – gjeldende for emner i den obligatoriske delen av rettsstudiet.

I vårt tilfelle er det *kvalitetssikring* som er de "særlige grunner" som utgjør hensynet bak dispensasjonssøknaden.

1.3. Beskrivelse av gjeldende sensurordning med konkret kvalitetsvurdering

En detaljert beskrivelse av alle ledd i gjeldende sensurordning danner grunnlag for vurderinger av mulige tiltak og deres virkning på kvaliteten i prosessen og i resultatet.

Utvalget finner ikke andre elementer enn sensorenes disponible tid og nivåkontrollens tidsbruk som kan reduseres innenfor gjeldende sensurordning. Heller ikke digitalisering av eksamen vil endre vesentlig på dette.

1.4. Vurdering av samlet kvalitetssikring av sensur

Utvalget finner at så vel faglige som administrative prosesser og resultater et godt dokumentert og kvalitetssikret i någjeldende ordning.

*1.5. Beskrivelse og vurdering av alternative sensurordninger som kan oppfylle **treukersfristen***

Utvalget har funnet tre modeller som teoretisk kan oppfylle kravet om tre ukers sensurfrist:

- Redusere sensorenes disponible tid
- Mindre kommisjoner
- Utelate nivåkontroll – tosensorordning
- Færre studenter

For de tre første modellene er konklusjonen at de vil koste mer hvis de ikke skal gi dramatisk kvalitetssvikt. Det er også usikkert om målsetningen om tre uker sensurtid vil bli nådd, selv om vi kan regne med en viss reduksjon i forhold til dagens fem uker. For det fjerde alternativet har vi ikke foretatt noen realitetsvurdering, men viser til samfunnshensyn som taler for at Det juridiske fakultet i Bergen opprettholder sitt studenttall og for øvrig sin rolle overfor det samfunnsoppdraget vi har tatt på oss.

1.6. Konklusjon og tilråding

Prinsipalt gir utvalget en sterk tilråding til at det arbeides videre for å opprettholde dagens sensurmodell. Spørsmålet om Universitetsstyrets handlingsrom i denne sammenhengen bør inkluderes i en slik prosess.

Subsidiært må fakultetsstyret ta stilling til hvilken av de skisserte alternative modellene – eventuelt kombinasjon av dem – det skal arbeides videre med.

2. Gruppens sammensetning og mandat

Arbeidsgruppen ble nedsatt av dekanen i brev datert 27. november 2012, etter vedtak i fakultetsstyret (sak 66/12 i møtet den 23. oktober 2012).

Gruppen har bestått av

Knut Martin Tande (leder – fast vitenskapelig)
Bjørn Henning Østenstad (medlem – fast vitenskapelig)
Øyvind Røed (medlem – student)
Kari Kaland Bjorøy (medlem – administrativ)
Johanne Spjelkavik (medlem og sekretær – administrativ)

Gruppen fikk følgende mandat:

Utrede muligheten for å gjennomføre sensuren for emner på 1. – 4. studieår på tre uker.
Sensuren på ex.phil og ex.fac omfattes ikke.
Konkret skal utvalget:

1. Kartlegge og beskrive alle ledd i sensurarbeidet slik det organiseres i dag.
    a. Beskrivelsen skal legge særlig vekt på betydningen tiltaket har for kvaliteten på sensuren.
    b. Det skal angis hvor mye tid som går med i hvert ledd i arbeidet.

c. For hvert ledd skal det vurderes om tiltaket kan unnlates - eventuelt hvordan tid kan spares inn der tiltaket ikke kan unnlates.

2. Peke på behov for ytterligere kvalitetssikring, eventuelt muligheter for redusert kvalitetssikring.

3. Foreslå modeller for sensur som oppfyller kravet til tre ukers frist, og beskrive styrker og svakheter i forhold til dagens ordning.

4. Konkludere med hensyn til muligheten for å oppfylle gjeldende kvalitetskrav med modeller som også oppfyller treukersfristen.

Gruppen skal levere sin utredning senest 18. januar 2013, med sikte på behandling i fakultetsstyrets møte den 5. februar.

Gruppen har hatt 2 møter og har samarbeidet pr e-post.

3. Problemstilling og historikk

Bakgrunnen for fakultetsstyrevedtaket i sak 66/12 skal kort presenteres:
Det juridiske fakultet har i lengre tid hatt dispensasjon fra bestemmelsen i Universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 4 første punktum, der det heter: "Sensuren skal foreligge innen tre uker hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid." Dispensasjonen har gitt fakultetet anledning til å holde en sensurfrist på fem uker for obligatoriske emner i masterstudiet i rettsvitenskap. Slik dispensasjon innvilges av Universitetsstyret, jf. andre punktum: "Styret selv kan gjøre unntak for enkelteksamener og kan i midlertidig forskrift etter sjuende ledd fastsette en lengre frist når det ikke er mulig å skaffe det antall kvalifiserte sensorer som er nødvendig for å avvikle sensuren på tre uker."

Slike dispensasjoner har blitt innvilget for fem år om gangen, men i februar 2012 innvilget universitetsstyret forlengelse bare ut 2012. Fakultetsstyret ba om at det ble søkt om omgjøring av vedtaket, og at forlengelse ble innvilget i fem år fra 2013.

Slik søknad ble sendt 16. mai 2012. Universitetsstyret avslo søknaden i sitt møte den 27. september 2012 (sak 56) uten ytterligere drøftinger eller begrunnelse.

Fakultetsstyret fikk seg forelagt avslaget i sitt møte den 23. oktober 2012, og fattet slikt vedtak:

1. Styret tar saken til orientering.

2. Dekanen får fullmakt til å oppnevne et utvalg som skal utrede om den nåværende eksamensordningen kan tilpasses den nye tidsrammen. Utvalget ledes av prodekan for undervisning, og skal ha ytterligere en vitenskapelig tilsatt, en student og en administrativt ansatt som medlemmer. Fakultetsdirektøren oppnevner sekretær for utvalget. Dekanen utformer utvalgets mandat.

4. Rettslig ramme

Universitetsledelsen har uttrykt at de ikke anser at styret har handlingsrom til ytterligere å forlenge fakultetets dispensasjon fra hovedregelen i Universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 4. Studentrepresentantenes tilbakemeldinger om behandlingen i styret kan også sees som en bekreftelse på dette. Utvalget har derfor gjort en vurdering av de rettslige rammer for Universitetsstyrets beslutning

4.1. Gjennomgang av rettskildene

Den aktuelle bestemmelsen som regulerer spørsmålet er § 3-9 nr. 4 i universitets- og høyskoleloven:

> *Sensuren skal foreligge innen tre uker hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid. Styret selv kan gjøre unntak for enkelteksamener og kan i midlertidig forskrift etter sjuende ledd fastsette en lengre frist når det ikke er mulig å skaffe det antall kvalifiserte sensorer som er nødvendig for å avvikle sensuren på tre uker. Styret selv kan i forskrift etter sjuende ledd fastsette lengre frist for avhandlinger og tilsvarende større skriftlige arbeider.*

Hovedregelen om sensurfrist for eksamener i universitets- og høyskolesektoren, går altså fram første punktum: "Sensuren skal foreligge innen tre uker hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid." Bare ett tilfelle av slike "særlige grunner" er trukket fram i bestemmelsen, nemlig at "det ikke er mulig å skaffe det antall kvalifiserte sensorer som er nødvendig". Andre særlige grunner er ikke nevnt. Det er derfor av interesse å se på regelens historikk – uttrykt i ulike forarbeidsdokumenter – for å ta stilling avveiingen mellom hovedregel og dispensasjonshjemmel. Spørsmålet er hvor trangt lovgiver har ment at dispensasjonsnåløyet skal være.

1989-loven:

Bestemmelsen om tre ukers sensurfrist kom i 1989-loven; § 51 fjerde ledd: "Sensuren skal foreligge innen tre uker hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid."

Ot.prp 62 (1988-1989) introduserer treukersfristen: "I siste ledd har man ført inn bestemmelsen at sensuren til vanlig skal foreligge innen tre uker. Dette er gjort av hensyn til studentene."

Dispensasjon av hensyn til sensormangel skal ha høy terskel. Dispensasjon av andre hensyn (for eksempel kvalitetshensyn) er ikke nevnt eller drøftet noe sted i forarbeidene.

Man går ikke inn på hvilke "hensyn til studentene" som tilsier en slik frist, og heller ikke hvile "særlige grunner" det kan være tale om (utover sensormangel) og det blir derfor vanskelig å veie disse hensynene mot våre. Det er heller ikke sikkert at hensyn anno 1989 ville hatt samme tyngde i 2012; studiestrukturen er dramatisk endret i mellomtiden.

1995-loven:

I forarbeidene til den - NOU 1993:24 - heter det bl.a. (s 186): "I alle fall for juss er en tre-ukersfrist helt urealistisk i dag, fordi man er avhengig av hardt belastede eksterne sensorer som ikke kan forventes å gjennomføre en så omfattende sensur innen en så kort frist. Men terskelen for slike unntak må være svært høy, og begrunnelsesplikten tung."

Dette viser ganske klart at lovgiver har vedtatt treukersfristen vel vitende om at den for noen var "helt urealistisk". Det må innebære at man i 1993 så dispensasjon som nærliggende. At man ikke problematiserte det ytterligere, tyder ikke på at man har sett det som maktpåliggende å bringe praksisen til snarlig opphør.

Ot.prp 85 (1993-1994) har omtrent samme innhold som NOU 1993:24: "Terskelen for unntak begrunnet i sensormangel må være svært høy, og begrunnelsesplikten tung. Dette ivaretas best ved å legge avgjørelsen utenfor fagmiljøet selv. Nødvendigheten av unntak begrunnet i sensormangel forutsettes løpende vurdert av styret. Styret kan gjøre unntak i tre tilfeller: for enkelteksamen ved uforutsette vansker; midlertidig unntak i forskrift; unntak for avhandlinger og andre store skriftlige arbeider. De to sistnevnte unntak fra tre-ukersfristen må gjøres i eksamensforskrift, m.a.o. etter reglene i forvaltningsloven § 38. I kravet om at forskriftsform skal benyttes, ligger en garanti mht. saksbehandling, kunngjøring, og i praksis også registrering."

Dette har begrenset interesse, ettersom det ikke primært er "sensormangel" som er vår begrunnelse, men i stedet de kvalitetssikringstiltakene som ligger i (tidkrevende) nivåkontroll, samt større "bunker" til hver sensor av hensyn til likebehandling og sikring av nivå for karaktersetting.

Det som er av større interesse, er at lovgiver vil sikre seg "en garanti mht. saksbehandling [mv]" - hensynet til å gjøre dispensasjonsadgangen snever rent materielt er ikke nevnt. Lovgivers hensyn til saksbehandling mv er i vårt tilfelle tilfredsstillende ivaretatt i de utredninger og begrunnelser vi har levert. Vi vil senere vise at vi antar at Universitetsstyrets mandat i hovedsak er begrenset til å sørge for disse momentene, uten å overprøve de "særlige grunner" som angis som grunnlag for behovet for forlenget sensurfrist.

Kravet til forskrifts form på dispensasjonene er satt der for å sikre skikkelig saksbehandling (se over her om Ot.prp 85 (1993-1994)); ingenting tyder på at det er satt for å gjøre det materielt vanskelig å få dispensasjon.

2005-loven:

I forarbeidene til dagens lov er fristen og dispensasjonsadgangen – eller hensynene bak disse – ikke nevnt. Det henvises til § 50 i 1995-loven.

4.2. Noen sammenfattende observasjoner

Loven selv gir anvisning på en hovedregel som ikke er absolutt og som har "særlige grunner" som dispensasjonsgrunn.

Det må foretas en eksplisitt interesseavveiing mellom de "særlige grunner" som påberopes og som tilsier fem uker og "hensynet til studentene" som tilsier tre uker.

Loven selv eller forarbeidene gir ikke nevneverdig veiledning med hensyn til hvilke momenter som er relevante i en slik avveiing. At tre uker er lovens hovedregel er ikke i seg selv et avgjørende argument i enkeltsaker, slik bestemmelsen er utformet – en slik forståelse vil innebære at dispensasjonsbestemmelsen blir uten selvstendig innhold.

Hovedregelen er satt av hensyn til studentene. Hensynet til studentene er antakelig nokså forskjellig i 2012 (etter Kvalitetsreformen) fra det som gjaldt da bestemmelsen ble ført i pennen, derfor er det dagens aktuelle interesser som må undersøkes. Utvalget finner ikke at studentenes interesser tilsier tre ukers sensurfrist i rettsstudiet, jf. nærmere om dette i punktet «"Hensynet til studentene" som begrunner hovedregelen» nedenfor.

I forarbeidene for de historiske versjonene av bestemmelsen finnes holdepunkter for å hevde at universitetsstyret primært skal sikre kvalitet på *saksbehandlingen* og i mindre grad overprøve de faglige/kvalitetsmessige (materielle) vurderinger/begrunnelser ("særlige grunner") som anføres av fakultetet/fagmiljøene.

4.3. Universitetsstyrets handlingsrom – *drøfting og konklusjon*

Universitetsledelsen har altså uttrykt at de ikke anser at styret har handlingsrom til ytterligere å forlenge fakultetets dispensasjon fra hovedregelen i Universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 4.

Spørsmålet er hvor strengt § 3-9 (4) skal tolkes. Det må innrømmes at lovtekstens ordlyd ikke er helt klar. Uttrykksmåten "særlige grunner" i første setning åpner tilsynelatende for en bred vurdering av når det skal kunne gjøres unntak fra hovedregelen, mens andre setning spesifikt adresserer situasjonen med sensormangel.

Det kan se ut til at Universitetsstyret har basert seg på en streng tolkning, ved at man oppfatter andre setning som å danne grunnlag for en innskrenkende fortolkning av "særlige grunner". Resultatet er at "særlige grunner" - ut fra en slik synsmåte - i realiteten bare dekker sensormangelproblematikken.

Slik lovteksten er bygd opp er dette - som allerede antydet - ikke et opplagt standpunkt. Ved en så streng fortolkning mister "særlige grunner" sin selvstendige normerende funksjon, og lovteksten burde under en slik forutsetning ha blitt formulert annerledes. Det ble da også gjort i NOU 1993:24, se § 55 nr. 5 i lovutkastet på s. 206. I Ot.prp. nr. 85 (1993-94) valgt man imidlertid å fravike lovutvalget på dette punkt, og bestemmelsen fikk i 1995-loven den form den har i dag i 3-9 (4) (etter den gjeldende 2005-loven).

Bakgrunnen og betydningen av disse endringene i formulering av lovteksten er ikke drøftet i proposisjonen. I merknadene til nevnte bestemmelse holder man i proposisjonen riktig nok fast ved en del formuleringer fra merknadene til lovutkastet i NOU 1993: 24. Dette trenger imidlertid ikke oppfattes som at man mente at endringene i lovteksten - introduksjonen av "særlige grunner"-kravet – ikke skulle ha en realitetsbetydning. De kan vel så naturlig oppfattes som at man bruker som eksempel en problemsituasjon - den tradisjonelle sensormangel – som man så for seg som særlig praktisk. Slik kan vi dermed også forstå den av Universitetsdirektøren siterte formulering (i sakforelegg til styresak 2012-056) fra Bernts kommentarutgave som bygger på forarbeidene. Alternativet til den her skisserte forståelse av forarbeidene, er i alle fall mer dramatisk ved at "særlige grunner"-vilkåret – som naturlig språklig dekker et bredere utbud av problemsituasjoner – ikke vil ha noen praktisk betydning.

Den tolkning av loven Universitetsstyret har lagt til grunn er streng og forsvarlig ut fra lovens bokstav, men likevel ikke den mest nærliggende i lys av det totale rettskildebildet: herunder bestemmelsens formål som særlig er å sikre studentenes interesser. Situasjonen ved juridisk fakultet og den begrunnelse for å gjøre unntak som her anføres - knyttet til kvaliteten på sensuren i kombinasjon med at dette ikke kan sies å ramme studentene negativt – er et eksempel på at det er behov for å kunne gjøre en mer nyansert vurdering. Og lovgivers valg av en "særlige grunner"-standard åpner etter vår oppfatning for dette, og viser således en forutseenhet fra lovgivers side.

Legger vi til grunn en forståelse av loven som her skissert, er det naturlig å lese lovens uttrykksmåte "særlige grunner" og at man "kan" gi midlertid forskrift i sammenheng, og som uttrykk for et såkalt fritt forvaltningsskjønn. Det er sterke holdepunkter i rettspraksis for å se det slik. Dette innebærer at Universitetsstyret inviteres til å foreta bred vurdering av hva som er en hensiktsmessig ordning ut fra situasjonen ved juridisk fakultet. Dersom saken bare eller først og fremst hadde knyttet seg til spørsmålet om sensormangel i snever forstand, hadde saken stilt seg annerledes i lys av strenge formuleringer i forarbeidene om nettopp dette. Men begrunnelsen fra fakultetets side sprenger som nevnt denne rammen, og det er da nærliggende å konkludere med at Universitetsstyret skal treffe en avgjørelse underlagt fritt forvaltningsskjønn.

Som skissert ovenfor er det langt fra klart hvordan loven skal tolkes. Utvalget har på denne bakgrunn forståelse for at det kan være fristende for Universitetsstyret å falle tilbake på en streng ordlydstolkning for slik å være 'på den sikre side'. Utvalget vil likevel understreke at formålet med bestemmelsen står særlig sentralt som tolkningsmoment nettopp i forvaltningsretten – og er av Høyesterett blant annet betegnet som "en hjørnesten i vår rettsanvendelse".[1] Dette betyr - ut fra en fag-juridisk vurdering – at Styret i alle fall ikke trenger å kjenne seg tvunget til følge en svært streng linje dersom man finner det godtgjort at det er særlige kvalitetshensyn som gjør seg gjeldende ved

[1] Rt. 1978 s. 1430 (på s. 1441).

Det juridiske fakultet, samtidig som hensynet til studentene – og dermed formålet med bestemmelsen – er tilstrekkelig ivaretatt.

Selv om utvalget altså mener at Universitetsstyret har stor frihet til å imøtekomme de særlige behov ved Det juridiske fakultet, har saksgangen avdekket at loven er formulert på en måte som skaper en – i det lang løp – utålelig usikkerhet. Parallelt med at fakultet gis midlertidig dispensasjon bør derfor Universitetsstyret ta initiativ overfor Kunnskapsdepartementet med tanke på en gjennomgang og klargjøring av § 3-9 (4) i lys av de behov som i dag gjør seg gjeldende i høyere utdanning.

5. Faktisk bakgrunn

Lovgiver har altså ikke angitt verken hvilke "hensyn til studentene" som begrunner hovedregelen om tre ukers frist", eller hvilke "særlige hensyn" som kan tenkes å begrunne dispensasjon (ut over den tradisjonelle sensormangel).

5.1. "Hensynet til studentene" som begrunner hovedregelen

Loven gir som nevnt ingen anvisning på hvilke "hensyn til studentene" det har vært tale om. I alle tilfeller er det av interesse å undersøke hvilke hensyn det kan være tale om nå – studiestrukturen er så forskjellig fra den som gjaldt i 1989 at vi ikke kan anta at de samme hensynene ville hatt samme vekt i dag. Vi kan heller ikke anta at hensyn som faktisk må tillegges vekt i dag, ville vært trukket fram i 1989.

Vi har sett på hvilke hensyn til studentene som kan tenkes å begrunne tre ukers sensurfrist, og vi har vurderte hensynenes vekt og relevans.

- Studentene er spent på sensuren og orker ikke å vente lenger: Argumentet tillegges tilnærmet ingen vekt.

- Studentene trenger sensuren for å søke/begynne på andre emner/studier eller for å ta beslutninger om det. Argumentet har liten eller ingen vekt i vårt studium, ettersom det er sammenhengende femårig, og vi ikke har studenter som skal noe annet sted med emnene sine - bortsett fra spesialemner, og der har vi redusert sensurtiden. Innad i vårt eget program sørger vi for organisering av overgang mellom emner og studieår som gjør at studentene ikke har behov for kort sensurfrist. Regelen passer bedre for sektorens hovedinnretning, nemlig der studenter frakter seg selv og sine emner rundt omkring og designer sammensetninger på egen hånd. I en sånn virkelighet er det klart nok behov for å minimere sensurfristen.

- Studentene trenger sensuren for å planlegge rettsstudiet videre, for eksempel med hensyn til gjentak av emner. Argumentet tillegges liten vekt: Der emnet ikke er bestått, sørger fakultetet for tilpassing av utdanningsplanen sånn at studenten får tatt emnet igjen senere. Der det er bestått, ønsker vi ikke å legge til rette for planlegging av gjentak - dersom studenten ønsker å gjenta bestått eksamen må h*n gjøre det for egen regning og risiko; fakultetet er ikke villig til å fire på noen av våre (kvalitets)krav for å imøtekomme hensyn som springer ut av ønsket om å gjenta bestått eksamen.

- Studentene konkurrerer om sommerjobber i tilnærmet samme marked som jusstudenter fra Oslo, som får sensuren etter tre uker. Isolert sett taler dette for at også Bergens-studentenes sensur underlegges en slik frist. Spørsmålet er hvilken vekt dette argumentet reelt sett har: For det første vil det bare gjøre seg gjeldende for eksamener som er til slutt i studieåret, og det gjelder bare 1. – 4. år, ettersom sensuren for spesialemner og masteroppgaven (femte studieår) ikke omfattes av søknaden om dispensasjon. For det andre vil det ha svært

begrenset vekt for første og andre studieår – for disse studentene vil oftest konkurransen fra lokale tredje- og fjerdeårsstudenter være mer avgjørende enn konkurransen fra andre studiesteders studenter. Det innebærer i praksis at argumentet får relevans bare for JUS134 Rettshistorie og komparativ rett og JUS243 Allmenn formuerett, som avslutter hhv tredje og fjerde studieår. Spørsmålet om sensurfrist gjelder til sammen 16 emner, og argumentet kan ikke tillegges avgjørende vekt når det gjelder en så vidt liten del av studiet.

- Studentenes egen oppfatning: Det har ikke vært gjort systematiske undersøkelser av studentenes oppfatning om sensurfristen, men studentrepresentanten i utvalget anser ikke at det er noe press fra studentene om å få redusert sensurfristen.

Utvalget har vært i kontakt med studentrepresentantene som satt i universitetsstyret da saken ble behandlet hhv i februar og i september i 2012. Ingen av dem har anført noen andre "hensyn til studentene" enn disse.

Konklusjon:

De "hensyn til studentene" som kan begrunne krav om tre ukers sensurfrist treukersfristen, gjør seg ikke – eller bare i ubetydelig grad – gjeldende for emner i den obligatoriske delen av rettsstudiet.

5.2. "Særlige hensyn" bak behovet for dispensasjon

I vårt tilfelle er det *kvalitetssikring* som er de "særlige grunner" som utgjør hensynet bak dispensasjonssøknaden.

I avsnittet som beskriver gjeldende sensurordning, vil vi nærmere beskrive de enkelte ledd i sensurprosessen, og redegjøre for hvilken rolle det spiller, også med hensyn til kvalitetssikring. Deretter vil vi se på alternative sensurprosesser og vurdere hvordan tilsvarende kvalitetssikringshensyn kan ivaretas der – eventuelt under hvilke forutsetninger.

6. Beskrivelse av gjeldende sensurordning med konkret kvalitetsvurdering

Generelt kan sensurprosessen beskrives som "allerede sterkt effektivisert". Helt konkret kan prosessen beskrives slik:

6.1. Generelt

Vi er helt avhengige av eksterne sensorer. Etter at vi ikke lenger kunne lønne interne for ekstraarbeid (ut over 100 % stilling), har vi bare ubetydelig innslag av interne sensorer. Det betyr at sensorene våre gjør arbeidet ved siden av sine ellers fulle stillinger. Vi kan ikke uten videre forutsette at sensorene har anledning til å bruke store deler av helgene på sensurarbeidet. Kapasitetsproblemene øker for øvrig ved at det etter vår studieordning er eksamen "hele året" og ikke bare ved slutten av semesteret eller studieåret, slik tilfellet er ved de juridiske fakultetene i Oslo og Tromsø. På disse tradisjonelle tidspunktene kunne man regne med at også en del av sensorene hadde litt bedre tid enn vanlig.

Sensuren for eksamener som holdes torsdager eller fredager, taper tid i begynnelsen, se pkt 1.2 - 1.3. Av hensyn til total logistikk i studieåret, er vi helt avhengig av å kunne holde noen eksamener også disse dagene.

Utvalget har undersøkt og lagt til grunn tidsplan og logistikk i avvikling av sensuren som framgår av punktene i listen under her.

6.1.1. Forberedelser før eksamen

1.1. Sensorbasen etableres (sensorene godkjennes av fakultetsstyret – evt. av prodekanen)

1.2. Sensorer engasjeres for spesifikke emner

1.3. Konkret avtale inngås pr eksamen. Alle brev, vedlegg og så videre sendes elektronisk til sensorene dagen etter eksamen (når man vet hvor mange besvarelser de skal ha og så videre)

6.1.2. Etter eksamen

1.1. Besvarelsene blir bragt til infosenteret av transporttjenesten- ankommer ca. kl. 10 – 11.

1.2. Besvarelsene fordeles i kommisjoner på ca. 40 – 45 og pakkes – 2 personer fra studieseksjonen arbeider ca. 1 ½ time med det. (Rutinene for ex.fac er annerledes og mer tidkrevende.)

1.3. Besvarelsene sendes sensorene som OverNattenEkspress om formiddagen (ca. kl. 13) dagen etter at eksamen har vært. Sensorene mottar besvarelsene kl. 09 neste morgen.

1.4. Etter ca. 1 uke sender sensorene besvarelser til nivåkontroll.

1.5. Nivåkontrollen omfatter ca. 50 besvarelser (fem fra hver kommisjon) i tillegg til foreslåtte F-besvarelser. Nivåkontrollen tar 7 – 8 dager.

1.5.1. Resultat av nivåkontroll distribueres til sensorene pr e-post av kursansvarlige. Besvarelsene returneres sensorene pr post – sensuren foregår i mellomtiden.

1.6. Sensorene foretar evt. justeringer i sensuren og sluttfører den.

1.7. Strykbesvarelser som avdekkes etter at nivåkontrollen ble sendt inn, må til kursansvarlig for ny sensur. Ny sensur må være gjennomført og meldt tilbake til sensor før protokollen signeres.

1.8. Sensorene sender protokollene til studieårsansvarlig. Fristen er rutinemessig 3 dager før sensuren faller. Dette er ikke nødvendigvis originalene.

1.8.1. Protokollene må foreligge i original, signert papirversjon før publisering kan skje, men registrering i FS kan skje på grunnlag av elektronisk oversendelse.

1.9. Studieårsansvarlige registrerer sensuren etter hvert som protokollene kommer inn.

1.10. En annen person (i studieadministrasjonen) registrerer én gang til (korrektur)

1.11. Foreslått nytt tiltak for kontroll og kvalitetssikring: Karakterstatistikk pr sensor («kommisjon») bør foreligge i så god tid før publisering, at emneansvarlig lærer kan gripe inn dersom det viser seg at en sensor har bommet på nivået (på tross av nivåkontrollen).[2]

1.12. Originale sensurprotokoller skal være levert Studieavdelingen senest to dager før publisering av sensuren.

---

[2] Forslaget ble satt fram av en emneansvarlig lærer, etter at en av kommisjonene i hans kurs viste seg å ha en klart atypisk fordeling av karakterene. Det viste seg å være riktig og forsvarlig karaktersetting i det konkrete tilfellet, men vi ville stått i en vanskelig situasjon hvis det hadde vist seg at en sensor hadde bommet på nivået til tross for nivåkontrollen.

6.2. Vurdering av sensurprosessen

Utvalget har vurdert den detaljerte beskrivelsen av sensurprosessen.

Vi konstaterer at alt som kan gjøres før sensurfristen begynner å løpe (eksamensdagen), blir gjort. Vi kan ikke se at noe ledd i prosessen kan utelates, vi viser til nærmere drøftelse av nivåkontrollen i avsnittet Konkret om nivåkontrollen. Spørsmålet blir om noen av prosessene kan kortes ned – eventuelt så mye at vi sparer to uker.

Når det gjelder forslaget som er gjengitt i punkt 1.11, anser utvalget at vi ideelt burde hatt en slik ordning. Vi går likevel ikke inn for å innføre den, dels fordi det vil kreve minst tre dager av sensurperioden for å representere en reell mulighet til resensur av en hel kommisjon, dels fordi vi ikke opplever at dette er et faktisk problem. Under de rådende betingelsene med hensyn til disponibel tid, anser vi et slikt tiltak som helt urealistisk. Vi vil imidlertid tilrå at man på sikt prøver å finne rom i sensurordningen til en slik sikring – skaden vil være stor dersom en slik feil slipper gjennom.

Fra eksamensdagens slutt, til sensor mottar besvarelsene er åpenbart ingen tid å spare slik det praktiseres i dag. Besvarelsene går ut med posten dagen etter eksamen, og sensor mottar dem neste morgen. Digital eksamen vil kunne spare en halv til en hel dag her, avhengig av rutiner.

Perioden fra sensorene mottar besvarelsene, til de skal sende inn besvarelser til nivåkontroll er ca 1 uke. Utvalget anser det som helt urealistisk at sensorene skal kunne danne seg et bilde av nivået, samt med noenlunde sikkerhet identifisere en besvarelse på hvert karaktertrinn på kortere tid enn det.

Nivåkontrollen tar en uke. På denne tiden skal kursansvarlig lærer gjennomgå ca. 50 besvarelser, i tillegg til de strykbesvarelsene som er identifisert til da. For noen emner kan man tenke seg at det kan være en dag å spare her – det er likevel ikke avgjørende, ettersom vi må gå ut fra at sensorene fortsetter sitt arbeid med sensuren også mens nivåkontrollen pågår, slik at nivåkontrollens tidsbruk i seg selv ikke er avgjørende. Tilbakemeldinger fra kursansvarlige (se avsnittet Tilbakemelding fra sensorer og kursansvarlige med hensyn til redusert sensurtid) går også klart i retning av at det ikke er aktuelt å kutte ned på tiden til nivåkontroll, og samtidig opprettholde et forsvarlig kvalitetsnivå. Særlig framheves betydningen av sensuren av de utypiske besvarelsene, som det kan være særlig vanskelig å plassere i forhold til emnets læringsmål. Her er det avgjørende at emneansvarlig lærer kan sikre riktig vurdering.

Når nivåkontrollen er ferdig, sendes tilbakemeldingene til sensorene elektronisk, besvarelsene sendes tilbake pr post. Når tilbakemeldingene mottas av sensorene, kan de fastlegge nivået og gjøre de endelige vurderingene av hver besvarelse, samstemme kom, samt notere momenter til begrunnelsen. Til slutt fyller de ut sensurprotokollen.

Vi anser ikke at digital eksamen vil spare inn noe tid utover en halv til en dag ved den opprinnelige oversendelsen til sensorene. Oversendelse til og fra nivåkontroll stopper ikke sensurprosessen, og en raskere avvikling av det vil ikke påvirke samlet tidsbruk. Heller ikke oversendelse av protokollen fra sensor til eksamensadministrasjonen kan gjøres raskere – Riksrevisjonen krever at det er *original,* signert protokoll som legges til grunn for publisering av sensurvedtak. Det er heller ikke mulig å komprimere prosessen med rapportering og registrering av sensur: Studieavdelingen må ha protokollen *i original* senest to dager før publisering, det henger sammen med den kvalitetssikringen de skal foreta, i kombinasjon med at de håndterer alle eksamener ved UiB. Da må sensorene sende protokollen senest tre dager før publisering.

Vi står igjen med nivåkontrollen og sensorenes disponible tid som variablene vi kan påvirke.

6.2.1. Konkret om nivåkontrollen

Nivåkontroll ble etablert som kvalitetstiltak da ordningen med to sensorer ble bragt til opphør. Hensynet bak den prioriteringen var at man ønsket å kanalisere fakultetets faglige og materielle ressurser inn mot undervisning, på bekostning av eksamen – i overensstemmelse med Kvalitetsreformens uttalte målsetning.

Praktisk går nivåkontrollen ut på at hver sensor sender én besvarelse fra nedre sjikt på hvert karaktertrinn til kursansvarlig lærer som gjennomgår dem alle og tar stilling til nivået på tvers av "kommisjonene". Dette nivået kommuniseres så tilbake til sensorene, som innretter sensuren for den aktuelle eksamen etter det.

Dersom vi tenker oss at nivåkontrollen utelates, vil sensorene allerede i utgangpunktet kunne etablere "sitt eget" nivå, og vi kan tenke oss at bortfall av en andre og tredje gjennomgang av bunken for å kalibrere nivået, kan spare en del tid. I virkeligheten er dette likevel absolutt utelukket – nivåkontrollen er krumtappen i kvalitetssikringen av sensuren, det er der studentenes rettssikkerhet forankres, og det er der referanserammen for sensorenes arbeid er. Uten nivåkontrollen – eller en fullgod erstatning for den – er det utvalgets oppfatning at sensuren vil være så uforsvarlig at det ikke er tenkelig at fakultetet skulle stå for den.

6.2.2. Konkret om sensorenes disponible tid

Fakultetet er helt avhengig av eksterne sensorer, det henger hovedsakelig sammen med den anstrengte ressurssituasjonen vi har med hensyn til vitenskapelig personell disponibel på studiesiden.

Dette betyr at vi må basere oss på at våre sensorer utfører arbeidet ved siden av sine andre arbeidsoppgaver. Sensurarbeidet er normert til en time pr besvarelse – det vil si gjennomsnittlig ca. 40 timer pr sensor pr eksamen. (Det skal ikke legges skjul på at det er en nokså alminnelig oppfatning at det tar mer tid enn normert.) Slik prosessen er organisert, har de reelt 20 virkedager å gjøre det på, det vil si at vi forutsetter at de arbeider gjennomsnittlig 2 timer med sensuren hver dag.

7. Vurdering av samlet kvalitetssikring av sensur

Utvalget anser at sensuren er tilfredsstillende kvalitetssikret slik den gjennomføres i dag.

Nivåkontrollen er en reell og god sikring mot vilkårlighet i sensuren ved den enkelte eksamen. Den fungerer dessuten effektivt som nivellering fra den ene eksamen til den neste, ettersom den gjennomføres av kursansvarlig lærer som i hovedsak er den samme over flere år. Når han/hun byttes ut (som kursansvarlig), vil det ofte være med en annen lærer som er godt kjent med nivået og kan videreføre det.

Administrasjonens håndtering av sensurprosessen anses også godt kvalitetssikret: Postforsendelser gjennomføres slik at pakkene kan spores, registrering av sensur gjøres av to uavhengige personer, i tillegg til kontrollen som foretas av Studieavdelingen. Det er heller ingen ugrunnete opphold i de prosessene som ligger til administrasjonen. Alle deler av prosessen støttes av Felles Studentsystem (studentdatabasen) og/eller ePhorte (arkivsystemet) og er godt dokumentert.

8. Beskrivelse og vurdering av alternative sensurordninger som kan oppfylle treukersfristen

Utvalget mener å ha vist at det i nåværende sensurordning ikke uten videre kan kuttes i prosesser som tilsvarer de etterspurte to ukene.

I det følgende ser vi nærmere på hvilke grep som kan tenkes å føre til at fristen på tre uker likevel kan opprettholdes. Vi vurderer endringer i nåværende ordning så vel som helt andre ordninger. Hvert av alternativene vurderes opp mot dagens ordning, både med hensyn til kostnad og med hensyn til kvalitet.

8.1. Redusere sensorenes disponible tid

Et mulig grep er å redusere sensorenes disponible tid innenfor den modellen vi har. Som vi har vist over, må sensorene arbeide med sensuren i gjennomsnitt 2 timer pr disponibel arbeidsdag slik ordningen er nå. Hvis vi tenker oss at vi øker til 4 timer pr disponibel arbeidsdag, vil sensorene trenge 10 disponible arbeidsdager, i motsetning til dagens 20. Vi har tilsynelatende spart to uker, men har ikke tatt høyde for at arbeidsprosessen i sensurperioden ikke er ensartet – vi må ha plass til nivåkontrollen og den store delen av arbeidet som gjenstår når den er ferdig.

Slik det er nå, har sensorene en uke på seg til å skaffe seg overblikk over nivået og plukke ut besvarelser til nivåkontroll. Det innebærer at de gjennomgår gjennomsnittlig åtte besvarelser hver dag. Utvalget anser ikke at det er verken realistisk eller forsvarlig å kutte ned på denne tiden.

Nivåkontrollen omfatter ca. 50 besvarelser (resensur av mulige strykbesvarelser kommer i tillegg) og er sensurens kritiske punkt. Kursansvarlige selv anser at de ikke kan gjennomføre dette på forsvarlig vis på mindre enn en uke. Utvalget slutter seg til en slik vurdering.

Vi er nå allerede kommet til det som ville være fristen for å levere protokollen, hvis sensurfristen var tre uker.

Hvis vi tenker oss at vi kutter en dag i sensorenes tid før de sender til nivåkontroll, og en dag i tiden for nivåkontroll, vil sensorene kunne ha to dager på seg til å sluttføre sensuren og sikre at nivået er i overensstemmelse med anvisningene fra kursansvarlig. Det er på ingen måte tilstrekkelig – denne prosessen tar i dag to uker. Arbeidet kan ikke gjøres forsvarlig og kvalitetssikres på bare to dager. Her skal vi også ta i betraktning at vi har å gjøre med eksterne sensorer, hvis arbeidstid vi ikke kan skaffe oss full kontroll over. En så kort periode vil også introdusere en "katastroferisiko": Hvis den mest sentrale delen av sensuren skal foretas på to bestemte dager, utsetter vi prosessen for en overhengende risiko for uforutsette hindringer og forsinkelser.

8.1.1. Tilbakemelding fra sensorer og kursansvarlige med hensyn til redusert sensurtid

En forespørsel ble rettet til et tilfeldig utvalg av 18 eksterne sensorer[3], i tillegg til alle kursansvarlige på 1. – 4. studieår (18 lærere). De ble bedt om å uttale seg om hvordan de ser på muligheten for å redusere tiden fra de får besvarelsene til de må levere protokollen, med to uker. Det ble gitt en ukes frist for tilbakemelding.

[3] Utvalget ble foretatt slik: Fra listen over sensorer som har meldt seg til sensur i 2012/2013, sortert etter etternavn, plukket jeg den siste for hver forbokstav (i etternavnet), forutsatt at vedkommende hadde meldt seg til sensur i et emne på 1. – 4. studieår. Hadde han/hun ikke meldt seg til slik sensur, gikk jeg oppover listen til jeg evt. fant en som oppfylte kriteriet. På denne måten anser jeg at utvalget er tilfredsstillende tilfeldig (for dette formålet).

7 av de eksterne sensorene har gitt tilbakemeldinger, alle skriftlige. Alle poengterer at sensuren skal foretas ved siden av ordinære arbeidsoppgaver. Gjennomgående stiller de det åpent om de vil kunne påta seg denne oppgaven dersom tidsrammene reduseres. De fleste framhever også de kvalitetsmessige sidene ved store "bunker" og ved nivåkontrollen. Noen trekker fram elektronisk forsendelse av besvarelser og karakterprotokoller som en løsning – i realiteten er det bare maksimalt tre dager (realistisk sett i ½ døgn) vi kan spare på det.

11 av de kursansvarlige har besvart henvendelsen. Gjennomgående er reaksjonene de samme som blant eksterne sensorer: Det lar seg ikke gjøre å redusere sensurtiden med to uker uten at det får uakseptable kvalitetsmessige konsekvenser. Også her trekkes elektronisk forsendelse av besvarelser fram som en løsning. Det er lite å spare på det, og det kan ikke gjennomføres før eksamen er hel-digitalisert (scanning av alle besvarelsene vil ta lenger tid enn postforsendelsen gjør). De som konkret kommenterer tiden til nivåkontroll, avviser at det kan spares inn noe (av betydning) på det.

Med tillatelse fra professor Jørn Øyrehagen Sunde siteres her hans svar, som eksempel på slik faglig vurdering som reelt vil gjøre kortere sensurfrist umulig, i alle fall for hans fag (JUS134 Rettshistorie og komparativ rett):

> Før eg, i eigenskap av å vera fagansvarleg for JUS134: Rettshistorie og komparativ rett, kan svara på korleis sensurtida kan reduserast frå fem til tre veker i mitt fag, må fyrst fem føresetnadar klargjerast:
>
> 1) JUS134 er sett saman av fire delar: Rettshistorie, komparativ rett, og rettsutviklinga i Europa, men rettskultur som overbygning. Kvar av dei tre fyrste dela har ei eiga bok som sin del av pensum, medan rettskultur er integrert i pensum for rettshistorie og rettsutviklinga i Europa i dag. Det vert ikkje undervist i ein liknande fag med eit liknande perspektiv nokon annan stad. Difor er to av dei tre bøkene som inngår i pensum produsert ved fakultetet, og ei tredje bok er under utarbeiding.
>
> 2) Dette gjer at ein ikkje kan sjå seg om etter undervisarar og sensorar i faget kvar som helst. Sensorkorpset er difor gradvis bygd opp av personar som har arbeidd med perspektivet i si forsking, og seinare av dei som i tillegg har hatt faget sjølv. Både interne og eksterne sensorar vil i framtida verta henta frå gruppa av arbeidsgruppeleiarar. Best er det å sensorar som òg driv med forsking, fordi faget har som mål å heile tida vera i forskingsfronten, og difor å vera jamt i endring. Men eksterne sensorar må ofte hentast mellom personar som ikkje sjølv driv med forsking.
>
> 3) Ikkje bare undervisninga skal vera i forskingsfroten, men òg eksamensoppgåvene. Difor er omlag 1/3 av eksamen open på den måten at den går vidare enn pensum og direkte er knytt til ei hending i Europa siste halvåret som seier noko om siste rettsutvikling. Av den grunn er sensorrettleiinga svært viktig - dei som ikkje er interne og/eller underviser i faget, må bringast til forskingsfroten saman med studentane, og det skjer gjennom sensorrettleiinga. Eit utval av oppgåvene, helst 20 stykker, vert difor lest før sensorrettleiinga vert skriven. Dette må ta noko tid.
>
> 4) For at eksamens skal delvis vera så open at studentane skal få høve til å utforska forskingsfroten, er eksamensforma ein 48 timar lang heimeeksamen. Studentane skriv jamt over omlag 10 A-4 sider. Det tek difor noko tid å lesa gjennom oppgåver for å skriva sensorrettleiinga.
>
> 5) Nivåkontroll er viktig i faget. For det fyrste fordi det jamt er ein eller to nye sensorar kvart år som treng tett oppfølging for å koma inn i faget og måten det vert sensurert på. Pensum i seg sjølv har til no vore nytt for alle sensorar fordi faget ikkje har vore undervist i før eller andre stadar. Etter kvart kan ein føresetja at sensorane sjølve har tatt faget. Likevel skal faget vera i forskingsfronten, og dermed vil ein del av det det vert undervist i vera nytt likevel. Viktigare i dag er det at altså 1/3 av oppgåve er open fordi den tek studentane heilt fram til forskingsfroten, og dermed gjerne lenger enn den sensorane sjølve har kome i si forsking eller tenking. Av den grunn vert nivåkontrollen viktig som eit instrument til å følgja opp sensorane i det som er eit ukjent terreng.
>
> Dersom ein treng å lesa minst 100 sider, gjerne 200, før ein skrive sensorrettleiinga, og dersom ein må ha nivåkontroll for at ein skal realisera målet om at faget skal vera i forskingsfronten, må ein ha tid til disposisjon. Å skriva sensorrettleiinga har dei siste åra teke 4 til 5 dagar, alt etter kor mange oppgåver som er lest. Ein må òg levera inn oppgåvene to dagar før karakterane vert lagt ut på nettet. Dermed er 6 arbeidsdagar borte alt her. Sensorane skal lesa mellom 42 og 52 oppgåver kvar (det er mellom 340

og 420 studentar som har teke eksamen i mitt fag dei siste åra, og det er 8 sensorar i faget, som òg tek klagesensuren), som altså vil seia mellom 400 og 500 sider. Dei må delar av oppgåvene to gongar, ikkje minst fordi den opne karakteren gjer det vanskeleg å setja karakter etter bare ei gjennomlesing. Mine sensorar les dermed mellom 550 og 700 sider i løpet av sensuren. Lesetempo er ulikt frå person til person, mellom anna avhengig av erfaring. Men ein erfaren sensor som meg sjølv vil ha hende fulle med 40 oppgåver på 15 dagar (21 dagar minus dei 4 dagane det tek før ein får sensorrettleiinga og dei 2 dagane ein må levera inn karakterane før dei vert gjort kjent). Særleg om ein ikkje har erfaring frå tidelgare år, vert dette stritt. Dette til trøytta ut eksisterande sensorar, og gjera rekruttering vanskeleg. Særleg er dette eit problem sidan interne sensorar alt har overoppfylt si undervisningsplikt, og eksterne ikkje sensurerer for anna enn fordi det er fagleg interessant, og dermed ein ekstra luksus som kjem oppå alt anna - eksterne sensorar må arbeida 4,5 timar kvar av dei 15 dagane i sensurperioden (inkluderte helgedagar) om dei er erfarne, og 5,5 om dei er uerfarne, og då er ikkje justering av oppgåver etter nivåkontroll teke med.

Det vil òg vera stritt å vera fagansvarleg. Fagansvarleg treng ikkje sensurera. Men dersom ein vil at faget skal vera heilt i forskingsfronten, må den fagansvarlege, som legg opp undervisninga og som lagar eksamensoppgåva, ta sensorkorpset med til den forskingsfronten gjennom sensorrettleiinga. Og den kan bare gje rettleiing gjennom at den er basert på eksamensoppgåver. Den fagansvarlege skal dermed bruka 4 dagar på å skriva sensorrettleiinga. Under nivåkontrollen kan ein kanskje klara 2 kommisjonar per dag, samla 3 1/2 dag(5/6 oppgåver x 7 sensorar), om ein arbeider lange dagar. Og så må ein levera karakterlister for eigen kommisjon 2 dagar før karakterane vert gjort kjent for studentane. I tillegg skal ein lesa gjennom oppgåver det er vanskeleg å setja karakter på (som følgjer det å vera fagansvarleg, men som ikkje har nokon eigen plass i timerekneskapen), ha eventuell stryksensur, og retta resten av eigne oppgåver.

Det let seg gjera å redusera sensurtida frå 5 til 3 veker for JUS134. Men ikkje utan at kvaliteten på sensuren vert redusert - ein vil ha vanskar med å helda på erfarne sensorar, enno meir vanskar med å rekruttera nye, ein vil få dårleg tid til å skriva sensorrettleiinga, dårleg tid til nivåkontroll, og dårleg tid til å lesa og karaktersetja oppgåvene. Dette kan sjølvsagt avhjelpast om ambisjonane med JUS134 vert redusert, og ein ikkje lenger driv med forskingsbasert undervisning. Som fagansvarleg kjem ein då i følgjande dilemma: Vil ein ha ansvaret for kvalitetsmanglar ved sensuren, eller kvalitetsmanglar ved innhaldet i faget?

8.2. Mindre kommisjoner

Et annet alternativ innenfor dagens ordning er å redusere antallet besvarelser en sensor får. I dag får hver sensor ca. 40 besvarelser. En begrunnelse for et så vidt høyt antall, er at sensorene skal ha forsvarlig grunnlag for å ta stilling til nivået. En annen begrunnelse er at en halvering av "bunken", ville innebære en dobling av sensorkorpset, og det er det for øyeblikket ikke grunnlag for i markedet. Dette må sees i sammenheng med satsene for honorering av sensur.

Utvalget kan ikke anbefale en slik ordning. Det tyngste argumentet imot er at sensorenes grunnlag for å vurdere den enkelte besvarelse blir vesentlig svekket. I den "mengdetrening" sensorene får, ligger en kvalitetssikring som supplerer nivåkontrollen. Mindre kommisjoner representerer derfor en betydelig forringelse av sensurkvaliteten, og er alene tilstrekkelig til at ordningen frarådes.

Vi ser også sterke betenkeligheter med å måtte doble sensorkorpset: Det er et begrenset antall mennesker som både kan og vil sensurere, og som har nødvendige faglige kvalifikasjoner. Alle norske juridiske utdannelser etterspør sensorer i det samme begrensete markedet. Markedet kan ikke utvides på kort sikt – på grunn av utdannelsens spesifikt nasjonale karakter, er det utelukket å nytte utenlandsk arbeidskraft til sensur av de obligatoriske emnene i rettsstudiet. Særlig for eksamener som finner sted ved semesterslutt, er konkurransen hard om sensorene.

Vi noterer også at en dobling av antallet sensorer, innebærer en dobling av antallet besvarelser til nivåkontroll – noe som i seg selv ville forbruke en hel del av tiden vi eventuelt hadde kunnet spare inn på tiltaket.

8.3. Utelate nivåkontroll – to sensor-ordning

Et tredje alternativ kan være å utelate nivåkontrollen. I en ordning med én sensor vil det ikke være forsvarlig – den enkelte sensor vil mangle forankring av sensuren utenfor sitt eget skjønn og studentenes rettssikkerhet vil være svært utsatt. Utvalget drøfter ikke en slik mulighet nærmere, ettersom den ikke anses realistisk.

Hvis nivåkontrollen skulle utelates, måtte vi innføre en ordning med to sensorer. Vi har sett nærmere på konsekvensene av en slik organisering, og har sammenlignet den med dagens ordning.

En åpenbar konsekvens av tosensorordning, er at vi måtte doble sensorkorpset. Dette er problematisk – antakelig umulig – innenfor dagens marked. Oslo og Tromsø har denne ordningen. De rekrutterer sensorer fra delvis samme marked som vi gjør – det innebærer at deres relativt høye forbruk av sensorer ikke taler for at vi også bør kunne ha et høyere forbruk. Tvert imot vil en dobling av etterspørselen fra oss, stramme markedet ytterligere. I tillegg har Oslo og Tromsø sine eksamener i hovedsak konsentrert om semesterslutt, når jule- eller sommerferien gir eksterne sensorer noe mer tid til disposisjon. Vi har våre eksamener gjennom hele året, og er avhengig av at sensorene kan sensurere "til enhver tid". Utvalget har ikke sett det som realistisk å vurdere en full omlegging av studiemodellen vår som en mulig tilpasning til sensurfristen.

En annen konsekvens er at det måtte avsettes tid til sensorkonferanse i løpet av sensurperioden – det gjelder så vel en felles konferanse underveis, som en "kommisjonskonferanse" mot slutten av sensurperioden. Drøftelser og justeringer etter disse konferansene ville ta noe tid, uten at vi kan tallfeste det for øyeblikket.

Utvalget anser at en ordning med nivåkontroll er tosensorordningen overlegen når det gjelder studentenes rettssikkerhet. Nivåkontrollen plasserer de aktuelle besvarelsene i et større, samlet bilde av den aktuelle eksamen og tar stiling til enkeltbesvarelser uten å være bundet til den ene eller andre oppfatningen i utgangpunktet.

En ordning med gjennomgående sensur i tillegg til tosensorodning ville langt på vei eliminere disse innvendingene – da vil vi imidlertid bruke opp mye av den tiden vi ville spare, i tillegg til at vi pådrar oss betydelige kostnader utover det som ligger i en dobling av antallet sensorer som involveres. Ved de juridiske fakultetene i Oslo og Tromsø har de en ordning der hver kommisjon "nivåkontrolleres" mot (halvparten av) to andre kommisjoner. Dette gir en viss sikring av nivået; vi anser likevel ikke at dette er tilfredsstillende i forhold til den enhetlige, gjennomgående nivåkontrollen vi gjennomfører.

Konklusjonen er at tosensorordning ikke gir like god kvalitetssikring og rettssikkerhet som nivåkontrollen gjør, uten at den suppleres med gjennomgående sensur (eller en annen form for "nivåkontroll"). Tosensorordningen alene vil øke sensurkostnadene med anslagsvis 2/3. Kombinert med gjennomgående sensur, vil kostnadene øke ytterligere, samtidig som vi vil trenge mer tid. Samlet sett er dette ikke et alternativ: Det øker kostnadene uten å bedre kvaliteten. Med gjennomgående sensur og justering etter at den er gjennomført, vil vi heller ikke kunne holde oss innen tidsrammen på tre uker.

8.4. Færre studenter

Dette er ikke et forslag om sensurordning, men et moment som drøftes som følge av en merknad i saksframlegget for Universitetsstyret da vår søknad ble behandlet den 16. februar. Der heter det blant annet: "Hensynet til å oppfylle kravene for gjennomføring av eksamen og sensur må inngå i vurderingene av kapasitet og dimensjonering av studiene og studenttall."

Implisitt i dette ligger en anvisning på å ta opp færre studenter for på den måten å oppnå bedre sensordekning med det sensorkorpset vi allerede har. Utvalget antar at dette neppe kan ha vært helt bokstavelig ment: Vi er landets nest største "produsent" av mastere i rettsvitenskap, vi utfører dette samfunnsoppdraget til alles fulle tilfredshet (så vidt vi kan kunnet bringe i erfaring), det er grunn til å vente mangel på rettsvitere i Norge i nær framtid[4], vi har kapasitet til å gjennomføre undervisning og eksamen av meget høy kvalitet, vi har et fagmiljø i sterk vekst. At hensynet til bestemmelsen om sensurfrist skulle overstyre disse hensynene, og reelt representere absolutte rammer om vår virksomhet, er vanskelig å skjønne.

Utvalget går ikke nærmere inn på dette, men konkluderer med at de hensynene som er nevnt i avsnittet over – som taler for at vi opprettholder vårt studentopptak – må tillegges svært mye større vekt enn det/de udefinerte (og ikke påberopte) "hensyn til studentene" som begrunner regelen om tre ukers sensurfrist.

9. Konklusjon og tilråding

Utvalget mener at vi har vist at någjeldende sensurordning representerer en optimal utnyttelse av ressurser, gitt de samlete ressursrammene, gjeldende fordeling mellom interne og eksterne sensorer (som er en funksjon av øvrige faste og variable størrelser), studenttallet og øvrige rammebetingelser. Rammebetingelser er drøftet i den utstrekning de anses å være innenfor utvalgets mandat. Øvrige rammebetingelser legges til grunn – til dels uten å nevnes eksplisitt.

Någjeldende sensurordning vurderes som tilfredsstillende med hensyn til kvalitetssikring – det gjelder alle ledd i prosessen.

Ytterligere tiltak med hensyn til kvalitetssikring er ikke konkret vurdert, men utvalget anser at slike bør holdes aktuelle for eventuell senere vurdering.

Utvalget har identifisert fire mulige alternativer som teoretisk kunne oppfylle kravet om tre ukers sensurfrist:

- Redusert disponibel tid for sensorene, herunder nivåkontrollen
- Mindre kommisjoner
- Utelate nivåkontroll – tosensorordning
- Færre studenter

Utvalget har drøftet hver av de tre første – den siste avvises som ikke seriøs/realistisk, heller ikke teoretisk.

Utvalget er kommet til at ingen av de tre modellene kan anbefales. De svikter i varierende grad med hensyn til følgende mål:

- Kostnadseffektivitet: Det er usannsynlig at noen av modellene vil oppfylle nødvendige minimumsstandarder for kvalitet uten at ressursinnsatsen økes. En slik økning vil måtte skje på bekostning av undervisningen.
- Kvalitetsmål: Det er tvilsomt om noen av modellene (innenfor realistiske rammer) vil oppfylle våre kvalitetsmål for sensuren.

[4] NIFU: Arbeidsmarkedet for jurister. En framskrivning mot 2025. NIFU-rapport 49-2012. Se kapittel 6.3 for konklusjoner. http://www.nifu.no/Norway/Sitepages/PublicationDetails.aspx?ItemId=2043&PublicationID=850

- Måloppnåelse: Det er tvilsomt om noen av modellene (innenfor realistiske rammer) vil oppfylle målet om tre ukers sensurfrist fullt ut.

Utvalget har kommet til at en forsvarlig og nærliggende tolkning av bestemmelsen i Universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 4 innebærer at Universitetsstyret skal treffe en avgjørelse underlagt fritt forvaltningsskjønn. En slik tolkning gir Universitetsstyret handlingsrom til fortsatt å innvilge Det juridiske fakultet dispensasjon fra hovedregelen om sensurfrist.

Utvalget har etter dette kommet til følgende tilråding til fakultetsstyret:

Prinsipalt gir utvalget en sterk tilråding til at det arbeides videre for å opprettholde dagens sensurmodell. Et første skritt bør være å be Universitetsstyret vurdere saken igjen i lys av den lovforståelsen det er redegjort for i avsnittet «Universitetsstyrets handlingsrom».

Subsidiært må fakultetsstyret ta stilling til hvilken av de skisserte alternative modellene – eventuelt kombinasjon av dem – det skal arbeides videre med. Det bør tas eksplisitt stilling til mulig svekkelse av kvaliteten i sensuren.

Tilbake til sakslisten

Sak 2/13 – 1

Læringsmål for masterstudiet i rettsvitenskap vedtatt av fakultetsstyret 18. desember 2012

KUNNSKAPER:

Kandidatene har kunnskaper om grunnleggende regler og sammenhenger innen alle fagområder som omfattes av studiet, og spesialisert kunnskap innen fagområder som dekkes av masteroppgaven. Dette innebærer at kandidatene har kunnskaper om og forståelse av

- nasjonal og internasjonal rett
- hvordan nasjonal rett påvirkes av internasjonale rettssystemer som EU-retten, EØS-retten, internasjonale menneskerettigheter og annen folkerett
- hvordan juridisk argumentasjon varierer på ulike rettsområder
- sentrale problemstillinger og debatter i det juridiske miljøet, både i det praktiske rettsliv og innen rettsvitenskapen, nasjonalt og internasjonalt

FERDIGHETER:

Kandidatene kan anvende juridisk metode til selvstendig å analysere, drøfte og ta standpunkt til juridiske problemstillinger. Dette innebærer

- å innhente og systematisere rettslig relevant materiale, og på grunnlag av dette identifisere juridiske problemstillinger og sammenhenger
- å foreta en selvstendig analyse av juridiske problemstillinger på en grundig, helhetlig, kritisk og balansert måte
- å resonnere seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt gjennom avklaring av spenninger mellom ulike typer gyldige argumenter og mellom underliggende rettslige og samfunnsmessige verdier

Kandidatene kan formidle og evaluere juridiske analyser og standpunkt gjennom

- systematisk å utarbeide selvstendige skriftlige analyser innenfor ulike rettsområder
- å kommentere og evaluere andre studenters juridiske analyser og selv motta og gjøre bruk av slike kommentarer
- å arbeide med andre i grupper for å analysere juridiske problemstillinger

GENERELL KOMPETANSE:

Gjennom studieprogrammet oppnår kandidatene generelt anvendbar kompetanse knyttet til å

- tilegne seg ny kunnskap på sitt fagfelt og innen tilgrensende fag, og løse juridiske problemstillinger også utenfor de rettsområdene som er del av rettsstudiet
- systematisere og avveie argumentasjon, rådgi og treffe avgjørelser
- identifisere og ta konsekvenser av etiske og profesjonsetiske aspekter ved juridisk argumentasjon og standpunkt
- formidle juridiske analyser og konklusjoner, samt profesjonsetiske vurderinger, til andre jurister og til allmennheten, skriftlig og muntlig
- presentere og argumentere for egne vurderinger og konklusjoner for større og mindre grupper av tilhørere
- arbeide selvstendig og i grupper

Tilbake til sakslisten

Sak 2/13 – 2

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Til Studieutvalget **Sak 2/13 – 2**

Fra Studieseksjonen
(Knt/Niøs/Intø/Cho)

Årsrapport for utdanning 2012

Innledning

Årsplanen for utdanning skal gi konkrete planer for å iverksette fakultetets utdanningsstrategi. Her følger en rapport over status for arbeidet med årsplanen for 2012 i løpet av fjoråret.

Arbeidet med implementering av Kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning

Studieseminar
I begynnelsen av januar 2012 i år ble det arrangert et studieseminar der visjoner for studieårene og fakultetets utdanningsstrategi var tema, med henblikk på arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket. Faglig ledelse, fast ansatt vitenskapelige og studieseksjonen deltok, i tillegg til representanter for andre fagmiljøer, studenttillitsvalgte, arbeidsgivere på større juristarbeidsplasser og programsensorene. Det ble laget en Wiki i den forbindelse som skulle fungere som grunnlag for seminaret: https://wikihost.uib.no/jurwiki/index.php/Hovedside. Her er det samlet en rekke sentrale dokumenter som vil være nyttige for den enkelte kursansvarlige i arbeidet med å utforme læringsutbytte for sitt emne i samsvar med rammeverket og studieprogrammets overordnete mål.

Nasjonal arbeidsgruppe – juristutredningen
En arbeidsgruppe med fakultetets dekan som leder ble nedsatt av Kunnskapsdepartementet i 2011 for å utrede behovet for juridisk kompetanse i det norske arbeidsmarkedet fram mot 2025. Mandatet var bl.a. å undersøke om dagens utdanningstilbud møter de behov samfunnet har for juridisk kompetanse, og som jurister står overfor etter endt utdanning. Resultatet av dette arbeidet vil mest sannsynlig bli retningsgivende for hvordan de juridiske utdanningsinstitusjonene vil bygge opp sine læringsmål fremover. Arbeidsgruppen leverer sin rapport i begynnelsen av 2013.

Læringsutbytte på programnivå
Ved fakultetet nedsatte dekanen en arbeidsgruppe ledet av prodekanen for undervisning for å utarbeide forslag til nytt programmål i samsvar med kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning. Forslaget ble sendt på høring til alle fakultetets ansatte per e-post 9. november med uttalelsesfrist 26. november. To høringssvar ble innarbeidet i forslaget som deretter ble behandlet av Studieutvalget 4. desember. Læringsmålene for masterstudiet i rettsvitenskap ble vedtatt som foreslått i styremøte 11. desember 2012.

Læringsutbytte på emnenivå

Arbeidet med justering av de enkelte emne sine læringsmål vil deretter fortsette utover 2013. Noen er allerede justert. Det er viktig å understreke at det her er tale om justering og spissing, alle emner har læringsutbyttebeskrivelser.

1. **Programevaluering**

Fakultetets arbeidsgruppe for programevaluering ledet av prodekanen for undervisning har gjennomført til sammen fem møter i 2012 der arbeidsgruppen har drøftet de ulike evalueringsspørsmålene som ble gitt i arbeidsgruppens mandat. Arbeidsgruppen har også avdekket behov for å innhente mer informasjon om arbeidet med masteroppgaven og har gjennomført evaluering, først og fremst av opplegget for stor masteroppgave våren 2012.

Parallelt med arbeidet med programevaluering har det vært nedsatt en arbeidsgruppe som har utredet kvalitetshevende tiltak på fjerde studieår og da spesielt for emnene strafferett og rettergang. Forslagene fra denne gruppen tas med i det videre evaluerings- og utviklingsarbeidet. Se mer om oppfølging av gruppens arbeid under punkt 3.

I tillegg til evalueringsspørsmålene i arbeidsgruppens mandat, har også ansvaret for evaluering av spesialemnene blitt lagt til arbeidsgruppen for programevaluering. Dette er blant oppgavene som gjenstår.

På grunn av stor arbeidsbelastning hos flere av medlemmene i arbeidsgruppen har arbeidet med programevalueringen vært stilt i bero store deler av høsten 2012. Arbeidet vil fortsette våren 2013 og det tas sikte på at evalueringen ferdigstilles innen sommeren 2013.

2. **Evaluering av spesialemner**

Evaluering av spesialemnene er en omfattende prosess. Studieseksjonen er i gang med å samle sammen de data som foreligger. Dette skal oversendes til arbeidsgruppen for programevaluering for gjennomgang – med særlig henblikk på de mer overordnete spørsmål i den generelle evalueringen. Dette arbeidet vil fortsette våren 2013.

3. **Generelt om studiekvalitetshevende tiltak**

Dekanen oppnevnte en arbeidsgruppe som skulle utrede kvalitetshevende tiltak for emnene JUS241 Strafferett og JUS242 Rettergang. Gruppen leverte sitt forslag 21. september. Arbeidsgruppens forslag inneholder flere viktige elementer som kan forbedre studiekvaliteten på fjerde studieår, og planlegges gradvis gjennomført, først høsten 2013 og deretter høsten 2014. Forslaget til endringer er behandlet i Studieutvalget, men foreløpig ikke i Fakultetsstyret.

Fakultetet er godt i gang med å prøve ut digital undervisning som pedagogisk og ressursmessig kvalitetshevende tiltak. Forelesninger på 1., 2., 3. og 4. studieår er filmet, delvis av fakultetet selv i samråd med DigUiB-prosjektet, og delvis utført direkte av personer ved IT-avdelingen knyttet til DigUiB-prosjektet. Noen av opptakene er lagt ut på Mi Side, mens andre er lagt ut på egne nettsider. Fakultetet har opprettet passordbeskyttede nettsider for flere emner, som kombinerer ulike elementer som opptak av forelesninger, opptak av diskusjoner mellom forskere, skriftlig faginformasjon og interaksjon med studentene i form av spørsmål og svar. Flere kursansvarlige/forelesere har sagt seg villig til å gjøre opptak av sine forelesninger i løpet av våren

Fakultetets studieseminar i januar 2013 hadde digitalisering og studiekvalitet som hovedtema, og frembrakte interessante diskusjoner og perspektiv som vil være nyttige i den videre utprøvingen.

Fakultetet regner det også som et klart studiekvalitetshevende tiltak å tilby studentene digital eksamen. Som et ledd i DigUiB-prosjektet har fakultetet hatt digitale piloteksamener både våren og høsten 2012 i flere spesialemner på studieprogrammet.

3.1 Programsensorenes arbeid

Programsensorene leverte sin rapport om etikk våren 2012. Rapporten ble oversendt styret som orienteringssak i juni og Studieutvalget i august. Rapporten ble behandlet av Studieutvalget i november. Programsensorenes rapport har blitt integrert i den pågående programevalueringen.

3.2 Senter for fremragende utdanning

Viserektor Kuvvet Atakan hadde en presentasjon ved det før nevnte studieseminaret i januar der han bl.a. viste til at erfaring fra Sentre for fremragende utdanning viser at det er viktig å planlegge og å posisjonere seg i forhold til søknad på et tidlig tidspunkt. Forskningsbasert utdanning og universitetsutdanningen som dannelsesprosess var nøkkelord i den sammenheng.

Fakultetet vil fortsatt ha et senter for fremragende utdanning som et mulig langsiktig mål, og muligheten for å danne et slikt senter blir diskutert ved fakultetet. Vi må imidlertid på det nåværende tidspunkt prioritere ressursene i retning av studiekvalitetshevende tiltak som gagner studiet som helhet.

3.3 Studentaktiv forskning og tiltak for forskerrekruttering

Fakultetet fortsetter med å tilby studentstipend med kontorplass for kandidater som skriver stor masteroppgave innenfor en rekke temaer. Fem av fakultetets nye stipendiater har skrevet stor masteroppgave med slike stipend, noe som viser at studentstipendene er et viktig rekrutteringstiltak, i tillegg til å være et studiekvalitetshevende tilbud om studentaktiv forskning..

Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal se på fakultetets rekrutteringssituasjon til ph.d.-stillinger og forskerstillinger. Arbeidsgruppen har avholdt to møter i 2012 og arbeidet fortsetter i 2013.

I oktober ble det arrangert en sammenkomst for arbeidsgruppelederne ved fakultetet der de blant annet ble presentert for ulike forskningsprosjekt ved fakultetet og fakultetet som arbeidsplass for forskere. Fakultetet ønsker i større grad å følge opp arbeidsgruppelederne tettere og utvikle et mer helhetlig program for dem. Dette for å heve undervisningskvaliteten men også for å inspirere dem til fremtidig forskerkarriere ved fakultetet. Arbeidet fortsetter i 2013.

3.4 Undervisnings- og forskningsteam

Det er ennå ikke utviklet forsknings- og undervisningsteam ved fakultetet som er helt i samsvar med det som er angitt strategiplanen for 2011-2015, men flere fagmiljøer er i ferd med å bevege seg i retning av en slik undervisningsmodell.

4. Internasjonalisering

Internasjonalisering av utdanningen har to sider; Sikre at studentene får anledning til å studere ved gode institusjoner i utlandet som del av studiet sitt (utveksling), samt å sikre emnene i masterprogrammet ivaretar et internasjonalt perspektiv.

Når det gjelder det siste, er det grunn til å nevne at en av fakultetets ansatte har skrevet en lærebok i EØS-rett som er gjort til en del av litteraturen i kurset JUS121 (Norske og internasjonale institusjoner), jf. Halvard H. Fredriksen og Gjermund Mathisen, EØS-rett, Fagbokforlaget 2012. Også den kursansvarlige på JUS121 har skrevet en omfattende artikkel knyttet til EØS-rett som er gjort til

en del av litteraturen på kurset, jf. Christian Franklin, «Om rekkevidden av og innholdet i det EØS-rettslige prinsippet om direktivkonform fortolkning», Jussens venner nr. 5 2012. I JUS122. I kurset JUS122 (Erstatningsrett) har forelesninger og kursoppgaver blitt justert i retning av større fokus på den internasjonale rettens betydning for norsk erstatningsrett.

Når det gjelder studentutveksling, har det i 2012 vært særlig fokusert på å styrke fakultetets relasjoner til amerikanske universitet. Det har blitt gjennomført to delegasjonsreiser til USA der man har besøkt flere amerikanske law schools for å legge til rette både for studentutveksling, forskningssamarbeid og forskningsopphold. I mars besøkte en delegasjon American University i Washington D.C., University of Minnesota og Hamline University. I november besøkte en delegasjon University of Colorado at Boulder, University of Chicago og igjen University of Minnesota og Hamline University. I tillegg besøkte Pennsylvania State University på eget initiativ fakultetet for å drøfte mulig samarbeid.

Fakultetet har også hatt besøk av en delegasjon fra Moscow State University, en gjenvisitt etter at en delegasjon fra fakultetet besøkte MSU i mars 2011. Det er interesse for samarbeid fra begge sider, men det tar tid å komme i mål med enten en samarbeidsavtale eller en Memorandum of Understanding.

I løpet av 2012 har det også blitt sendt flere søknader om midler til prosjekter som på ulike vis skal bidra til fortsatt styrking av fakultetets internasjonale samarbeid. Noen av prosjektene omfatter forskningssamarbeid og styrking av dette, andre omhandler samarbeid om studentutveksling. Dette er to områder som uansett alltid bør ses i sammenheng, og der det ene kan fostre det andre uavhengig av hva som er utgangspunktet for samarbeidet. Fakultetet har totalt fått innvilget 840.000 kr til disse prosjektene.

Finansierings-kilde	**Prosjekt**	**Samarbeidsland**	**Omsøkt**	**Resultat**	**Slutt-føres innen**
SIU – Project funds for China	Strengthening of cooperation with Faculty of Law Renmin University	Kina	250 000	innvilget	31/12/13
SIU – Russia Program	Legal Teaching and Research	Russland	(3 265 800)	avslag	-
SIU – Russia Program	Energy/Environmental law; Mobility and Networking	Russland	300 000	innvilget	31/12/13
SIU - NORAM	New law student exchange collaboration in Canada	Canada	(150 000)	avslag	-
UiB – SPIRE	PhD seminar: Chinese Legal Culture	Kina	100 000	innvilget	31/7/13
UiB – SPIRE	Nord-Amerikasamarbeid	USA/Canada	50 000	innvilget	31/7/13
UiB – SPIRE	Strafferettsseminar	Norden/England /Kina/Russland	50 000	innvilget	31/7/13
UiB – SPIRE	The Protection of Legitimate Expectation under Adminstrative Law. A Comparative Study.	En rekke ulike europeiske land	40 800	innvilget	31/7/13
UiB – SPIRE	Miljørettsseminar og etablering av miljørettsnettverk	Ulike land fra alle verdensdeler	50 000	innvilget	31/7/13
NORAD -	Promoting Sound	Uganda	(124 459)	innvilget	15/3/2013

NORHED*	Environmental Governance for Better Livelihoods and Sustainable Development				
NORAD - NORHED*	Military Justice, Human Rights and the Law in Uganda and South Sudan: A Research and Capacity Building Project	Uganda	(248 000)	innvilget	15/3/2013

*NORHED-prosjektene ledes av Makerere University, Kampala, Uganda, mens Det juridiske fakultet har sluttet seg til søknadene som samarbeidspartner i prosjektet. Midlene forvaltes av Makerere University og er ikke med i totalsummen for fakultetets tildelinger til internasjonale prosjekter.

Til sammen 11 ansatte i administrasjonen har vært på «professional English»-språkkurs ved The Language Centre ved University of Aberdeen. Den første gruppen en uke i juni, og den andre gruppen en uke i oktober. Dette tilbudet kan i fremtiden bli aktuelt også for vitenskapelig ansatte med behov for styrking av engelskferdighetene, gjerne i kombinasjon med forskningsopphold ved the University of Aberdeen.

To ansatte i administrasjonen har deltatt på Erasmus staff mobility week, en som vertskap ved UiB og en som deltaker i Vilnius.

I løpet av 2012 har følgende nye avtaler har blitt inngått for å videreutvikle og bedre utvekslingstilbudet for studentene:

Canada:	University of Western Ontario «Western Law»
Frankrike:	Université de la Rochelle (Erasmus)
Italia:	Universitá degli studi di Milano (Erasmus)
Kina:	China Foreign Affairs University
Litauen:	Vilnius University (Erasmus)
Tyskland:	Universität Saarlandes (Erasmus)
	Universität Augsburg (Erasmus)
	Freie Universität Berlin (LLM)
USA:	Pennsylvania State University (LLM)

De to sistnevnte er ikke ferdig signert enda, men det er enighet om avtaleteksten og om at avtalene skal tas i bruk fra og med høstsemesteret 2013. Avtalene er derfor allerede publisert for studentene.

Gjennom avtalen med Pennsylvania State University er det første gang fakultetet kan tilby utveksling til et LLM-program i USA. På grunn av strenge krav til at man skal ha oppnådd en juridisk grad før opptak til LLM-program i USA, har det ikke vært mulig å tilby dette tidligere, og det er også nærmest umulig for studentene å komme inn på LLM i USA ved å søke på egen hånd. Når vi nå likevel har lykkes med å få på plass én avtale, håper vi at dette kan være en døråpner til å få til flere avtaler i USA i fremtiden.

China Foreign Affairs University er et eliteuniversitet som utdanner Kinas diplomater. For å studere ved dette universitetet må man kunne kinesisk, og avtalen med dette universitetet er inngått først og fremst med tanke på at kinesiske studenter skal kunne studere i Bergen. Men skulle det finnes norske studenter som snakker kinesisk kan man utveksle andre veien også.

Tilbake til sakslisten

Sak 2/13 – 3

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Til Studieutvalget **Sak 2/13 – 3**

Fra Studieseksjonen
(KNT/NIØS/INTØ/CHO)

Årsplan for utdanning – 2013

---

1. Innledning

Fakultetets årsplaner for utdanning har de siste par årene inneholdt ambisiøse planer for å følge opp utdanningsstrategien som ble lagt for 2011-2015[5].

Årsplanen for 2010[6] bygget på de forventede hovedtrekkene i strategiplanen som den gang var under utarbeidelse, og vektla blant annet utvikling av grensesnittet mellom administrasjon, vitenskapelig ansatte og faglig ledelse. Dette for å legge til rette for en systematisk kommunikasjon og informasjonsutveksling om forhold av sentral betydning for studiekvaliteten.

I årsplanen for 2011[7] begynte den konkrete oppfølgingen av fakultetets strategi for utdanning i perioden 2011-2015. Hvert hovedpunkt i planen bygget på sentrale deler av strategiplanen; overordnede mål for studieprogrammet (rettsvitenskap, etikk, verdier og internasjonalisering), indre sammenheng og progresjon mellom kursene på programmet, forskningsbasert undervisning og undervisnings- og forskningsteam.

I planen for 2012[8] sto implementering av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning sentralt[9]. I 2013 gjenstår det å justere læringsmålene i det enkelte emne i henhold til programmets overordnete mål, som ble vedtatt av fakultetsstyret i desember 2012[10].

Et annet sentralt punkt i årsplanen for 2012 var evaluering av fakultetets studieprogram. I strategiplanen for 2011 til 2015 heter det at man skal «(…) gjennomføre en planmessig og langsiktig utvikling av kvalitetshevende undervisningstiltak, basert på evalueringer fra studenter og ansatte.» Det er ventet at det omfattende evalueringsarbeidet ferdigstilles i løpet av våren 2013. Dette materialet vil danne grunnlag for det videre kvalitetsutviklingsarbeidet, i tråd med fakultetets

---

[5] http://www.uib.no/jur/om-fakultetet/utredninger-planer-og-rapporter/strategiplan-for-det-juridiske-fakultet-2011-2015
[6] http://www.uib.no/jur/om-fakultetet/utredninger-planer-og-rapporter/tidligere-aarsplaner-handlingsplaner-og-strategiplaner/aarsplan-2010
[7] http://www.uib.no/jur/om-fakultetet/utredninger-planer-og-rapporter/tidligere-aarsplaner-handlingsplaner-og-strategiplaner/aarsplan-2011
[8] http://www.uib.no/jur/om-fakultetet/utredninger-planer-og-rapporter/aarsplan-2012
[9] http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/hoyere_utdanning/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk.html?id=564809
[10] http://www.uib.no/studieprogram/MAJUR#studieplan

utdanningsstrategi, for resten av perioden. Materialet vil blant annet inkludere programsensorenes rapport om etikk, utviklingen av 4. studieår og evaluering av spesialemnene.

Årsplanen for 2013 skisserer hvordan fakultetet skal fortsette arbeidet med å realisere strategiplanen for 2011 til 2015. Et overordnet siktemål for 2013 er videreutvikling av *kultur og strukturer* for implementeringen av fakultetets utdanningsstrategi.

2. Kultur

2.1 Fakultetets policy

Fakultetsledelsen må tydelig formidle fakultetets utdanningsstrategi slik at de grunnleggende felles målsetningene og rammene for undervisningen er klare. Samtidig kan den kursansvarlige, sammen med sitt forskningsmiljø, videreutvikle sitt undervisningsopplegg på en fleksibel måte innenfor rammene.

Strategiplanen angir at undervisere og forskere som i samarbeid, inkludert den studieårsansvarlige, etablerer undervisnings- og forskningsteam med langsiktige perspektiv på utviklingen av undervisning, skal kunne motta særskilte driftsmidler fra fakultetet for å styrke forskningsmiljøet og den forskningsbaserte undervisningen ytterligere. Se for øvrig punkt 3.5 nedenfor.

Det er ellers en målsetning at studentene blir faglig utfordret i det enkelte kurs. Dette ut fra de mål strategiplanen skisserer og fra studentenes egne tilbakemeldinger. Så lenge det klargjøres overfor studentene, kan det for eksempel være nødvendig å gå dypere inn i noen problemstillinger på et kurs, til fortrengsel for andre problemstillinger, men likevel slik at alt som dekkes av kursets pensum er aktuelt i forbindelse med eksamen. Kurs- og eksamensoppgaver og vurderingsformer i løpet av studiet må dessuten utvikles slik at kursene fremmer og belønner studentenes evne til selvstendig og moden juridisk analyse. En viss variasjon i opplegget fra kurs til kurs, innenfor den eksisterende studiemodellen, kan være heldig.

Den enkelte kursansvarlig må tydelig formidle til studentene hva som forventes i løpet av et kurs. Dette skal fremkomme i de justerte læringsutbyttebeskrivelsene.

Dersom kursansvarlig ønsker å foreta endringer i kursets struktur og innhold skal det alltid forelegges studieutvalget, og i enkelte tilfeller også fakultetsstyret. Endringer skal alltid være forsvarlig ut fra de føringer som strategiplanen gir og programmets overordnede læringsmål.

Fakultetet må tydeligere formidle kvalitetsmål for utdanning ovenfor arbeidsgruppeledere, eksterne undervisere og sensorer, se punkt 2.3 nedenfor.

2.2 Møtesteder

Det er viktig at fakultetets ansatte møtes og diskuterer utdanning. Dette for å dra veksler på hverandres innsikt og erfaringer knyttet til ulike sider ved undervisning, både faglig, pedagogisk og administrativt.

De to siste årene har fakultetet arrangert studieseminar torsdag og fredag i årets første uke. Det er ønskelig at seminaret etableres som et årlig tiltak. Et fast tidspunkt må fastsettes. Møter mellom kursansvarlige for de ulike studieårene og avsluttende møter etter fullført undervisning på det enkelte kurs, er også egnet som arena for ideutveksling og samarbeid. Fakultetet vil fortsette å ha regelmessige møter med studentenes representanter, samtidig som den enkelte ansatte tar seg tid til samtaler med enkeltstudenter i sitt daglige virke.

2.3 Eksterne undervisere og sensorer

På grunn av fakultetets ressurssituasjon benytter vi i stor grad sensorer og veiledere på masteroppgaven som ikke er ansatt ved fakultetet.
Fakultetet må utvikle materiale og ordninger for å nå ut med informasjon til disse sensorene om hvordan fakultetet forventer at de skal løse de oppgavene vi gir dem, og om de retningslinjene og målene vi har for masterprogrammet i rettsvitenskap.

3. Struktur

3.1 Studieårsmøter

Våren 2011 ble det arrangert studieårsmøter for 1. – 4. studieår. Dette var møter der faglig og administrativ ledelse, kursansvarlige, studieårsansvarlige og Juridisk Studentutvalgs studieårskontakter deltok.

Våren 2013 vil det på nytt arrangeres slike, med målsetting om at disse kan arrangeres årlig. Møtene vil bli forsøkt lagt til samme dag i samme uke hvert vårsemester slik at møtetidspunktene er forutsigbare for deltakerne.

Møtene er viktige for at det modulbaserte utdanningsløpet ikke skal tape helhet, progresjon og felles målsetninger og utviklingsmuligheter av syne, samtidig som deltakernes erfaringer med det aktuelle studieåret deles og diskuteres.

På 1. og 2. studieår kan studieårsmøtene bidra til en enda tettere og mer målrettet oppfølging og opplæring av arbeidsgruppelederne, jf. nedenfor i punkt 3.2.

3.2 Opplærings- og oppfølgingsprogram for arbeidsgruppelederne

Å opprette strukturer som kan bidra til tettere oppfølging av arbeidsgruppelederne gjennom studieåret, og øke kvaliteten på opplæringsdelen deres er viktig for den totale studiekvaliteten. Arbeidsgruppelederne bidrar sterkt til studentenes læring og holdninger de to første årene av studiet. Strukturer for opplæring og oppfølging vil også kunne fungere som forskerrekruttering – og dermed som rekruttering av fremtidige undervisere ved fakultetet.

Studieseksjonen vil i samarbeid med kursansvarlige og faglig ledelse forsøke å utvikle et mer helhetlig og gjennomgående program for de som blir ansatt som arbeidsgruppeledere f.o.m høsten 2013. Det gjøres tiltak allerede for studieåret 2012/2013. Det vil bli arbeidet med etablering av system for evaluering av enkelt arbeidsgruppeleders arbeid, noe som er fremsatt som et ønske fra arbeidsgruppelederne selv.

3.3 Digitalisering

På fakultetets studieseminar i januar 2013 var digitalisering i et studiekvalitetsperspektiv hovedtema. Seminaret ga mange interessante innspill til det videre arbeidet. I løpet av 2012 har digital undervisning i form av podcast av forelesninger, opptak av faglige diskusjoner og opprettelse av kurs-blogger blitt prøvd ut på flere emner.

I 2013 vil vi fortsette å prøve ut digitale medier for å se hvordan de kan fungere som middel til økt studiekvalitet, og om de kan gi ressursmessige og pedagogiske fordeler. Digital undervisning vil gjøre det enklere å gi andre kursansvarlige innsikt i ens eget kursinnhold, og å kunne bruke utdrag av digitalt materiale fra ett kurs inn i et annet kursopplegg. Dette kan bidra til å gjøre

studieprogrammet mer helhet. Digital undervisning vil også kunne gi de forskjellige underviserne anledning til å gjennomføre en slags «fagfellevurdering» av undervisningen. Siden de kursansvarlige har opphavsrettene til sine opptak av undervisningen, må alle ordninger bygge på den enkelte kursansvarliges samtykke.

Det vil fortsatt være opp til hver enkelt underviser å vurdere om de vil eller hva/hvor mye de vil benytte seg av digitale verktøy. Fakultetet må i løpet av 2013 lage en plan for opplæring og oppfølging i de nye verktøyene, administrativt, faglig og pedagogisk.

3.4 Samarbeid mellom ledelse, administrasjon og undervisere

Arbeidet med grensesnittet mellom ledelse, vitenskapelig og administrativt ansatte som begynte med årsplanen for 2010, må fortsette.

Møter med kursansvarlige, studieårsansvarlige og faglig/administrativ ledelse legges inn i planen for alle kurs i god tid i forveien.

Administrasjonen har kunnskap og erfaringer knyttet til fakultetets ytre rammevilkår som kan bidra i fordelingen av undervisningsressurser og gjøre utvikling av nye kursopplegg mer effektiv og vellykket.

3.5 Undervisnings- og forskningsteam

Undervisnings- og forskningsteam bør etterhvert bli en sentral del av fakultetets struktur for undervisning. Teamene vil kunne bidra til å realisere fakultetets mål om mer dyptgående forskningsbasert undervisning og bidra til rekruttering av dyktige studenter inn i forskerstillinger. De vil også kunne bidra til mer effektiv og bedre ressursbruk ved at fagmiljøenes kunnskap og kompetanse kommer undervisningen til gode i enda større grad.

4. Internasjonalisering

Handlingsplanen for internasjonal virksomhet ved Det juridiske fakultet gjelder ut 2013. Internasjonaliseringsarbeidet vil fortsette i samsvar med oppfølgingsplanen som er utarbeidet for de enkelte år i planperioden og for tiltak som vil gå over hele perioden. Foruten tiltak i handlingsplanen som er planlagt gjennomført i 2013, vil internasjonaliseringsarbeidet i 2013 i stor grad dreie seg om gjennomføring av de mange ulike prosjektene fakultetet har fått innvilget midler til.

Blant disse prosjektene kan vi nevne:

- phd-seminar på Nordic Centre ved Fudan University i Shanghai i juni
- workshop/seminar med norske og kinesiske forskere på Renmin University Beijing i juni 2013.
- Miljørettsseminar i Russland med norsk og russisk deltakelse våren 2013
- Utlysning av studentstipend til russiske studenter våren 2013 for studier ved fakultetet høsten 2013
- Styrking av det nordiske nettverket i strafferett ved at utvalgte forskere fra Russland, Kina og England inviteres til strafferettsworkshopen som fakultetet er vertsskap for i april
- Delegasjonsreise til USA i mai. Besøke University of Colorado at Boulder og Pennsylvania State University kombinert med deltagelse på NAFSA (Association for International Educators)-konferansen i St. Louis

- Delegasjonsreise til Canada høsten 2013

Internasjonaliseringsarbeidet ved fakultetet vil dermed også i 2013 særlig fokusere på Russland, Kina og Nord-Amerika. I tillegg vil det selvsagt også bli lagt vekt på å opprettholde det gode samarbeidet med våre mange europeiske partnere.

I tillegg vil den årlige Hamline University's sommerskole som fakultetet vertsskap for og bidragsyter til, gjennomgå en fornying og endring i 2013. Arbeidet som blir lagt ned her ser en for seg at kan danne grunnlag for at programmet i fremtiden videreutvikles til å bli et spesialemne ved fakultetet.

Tilbake til sakslisten

Sak 3/13

Professor dr. jur. Jan Fridthjof Bernt
Juridisk fakultet
Postboks 7806
N-5020 Bergen.

Telefon	55 58 95 80
Telefaks	55 58 95 71
Telefon hjemme	55 18 13 06
Mobil	957 43 100
E-post	jan.f.bernt@jur.uib.no

Juridisk fakultet

Her

FAGLÆRERANSVAR VALGEMNE GOD FORVALTNINGSSKIKK

Ved årsskiftet må jeg henge opp dimmekalenderen, så tiden er inne for å prøve å nøste opp tråder som det skal spinnes videre på når jeg går over statspensjonistenes rekker ved utløpet av 2013.

I denne omgang vil jeg få ta opp anmodning om at jeg fristilles fra fagansvaret for valgemnet God forvaltningsskikk. Dette er et forsøksprosjekt som jeg har stor tro på fakultetet vil ønske å videreføre, og i alle fall er det viktig at kurset gjennomføres i 2013 med den best mulig faglige ledelse, av noen med perspektiver ut over dette året.

Kurset har blitt utviklet i et samarbeid mellom flere, men i praksis med Camilla Bernt og meg som hovedansvarlige. Hun har, med sin erfaring fra kurs i konfliktmegling, utformet det pedagogiske opplegget, og så har vi sammen utformet det faglige innholdet.

Pga. lett synlige inhabilitetsforhold skal jeg ikke fremme forslag om hvem som skal overta som faglærer etter meg, men jeg antar jeg kan nevne at Camilla har sagt seg villig til å påta seg dette.

Jeg kommer i alle fall til å medvirke ved gjennomføringen av kurset, på samme måte som i år.

Vennlig hilsen

J.F. Bernt

Jan Fridthjof Bernt

Merknad fra administrasjonen:

Administrasjonen har ikke funnet grunn til å stille spørsmål ved forslaget, på tross av J F Bernts inhabilitet. Camilla Bernt er åpenbart faglig kvalifisert for oppgaven, og har sagt seg villig til å påta seg den. Hun har emneansvar for ett annet spesialemne (JUS261-2-A Konfliktmekling). Det synes ikke å være noen motstrid mellom emnene her – tvert imot kan de ha betydelig overføringsverdi overfor hverandre – noe som ivaretas godt når det er samme fagansvarlig.

Tilbake til sakslisten

Sak 4/13

Kursansvar JUS113 Kontraktsrett I V13

From: Johan Giertsen
Sent: Monday, November 19, 2012 9:53 AM
To: Kari Kaland Bjorøy
Subject: Kontraktsrett I

Hei ! - jeg antar at du har fått melding om at Hilde blir sjef på KI til våren. Mulig også jeg blir kursleder, men da som en slags nestkommanderende.

Jeg skal ha forelesingene. Jeg kan også forelese når skolene har vinterferie. Hvis jeg reiser bort på vinterferie neste år, blir det en senere uke i mars, evnt uken som begynner med 2. påskedag.

Er mine forelesinger i KI samordnet med allmenn formuerett, slik at kollisjoner unngås?

Mvh
Johan

Tilbake til sakslisten

Sak 5/13

JUS250-2-C Human Rights and the Welfare State – endring i emnenavn og emnebeskrivelse

Jus 250-2-C: Health and human rights in the welfare state

Toebes, Hartlev, Hendriks and Rothmar Herrmann (eds): Health and Human Rights in Europe (Intersentia 2012). 310 pages

Aasen, Halvorsen and Barbosa da Silva (eds): Human Rights, Dignity and Autonomy in Health Care and Social Services: Nordic Perspectives (Intersentia 2009): All chapters except chapters 1, 4, 7 and 9. 111 pages

Pages all together: ca 420.

Health protection, human rights and rights of patients and vulnerable groups in society are essential aspect of modern welfare state law. In this course, the right to health and health-related rights are explored in depth, including reproductive rights, with a particular focus on the European human rights instruments, institutions and case-law. Individual rights as well as governmental responsibilities with regard to various health-related issues are discussed. The objective is to give the student knowledge and understanding of the background and content of European human rights law in this regard. The European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR) and relevant case-law of the European Court of Human Rights (ECtHR) will be analysed, in addition to other European human rights instruments and monitoring bodies, such as the European (revised) Social Charter (ESC) and Committee (CESC). International treaties and sources will be included in order to supplement the European legal sources. State practice and examples from national law will be introduced in order to illustrate human rights challenges, dilemmas and possible solutions within the human rights framework, e.g. with regard to access and non-discrimination, the right to life, individual autonomy, euthanasia and abortion.

Learning outcome:

The course should provide the students with good overview and knowledge of the human rights sources in the field of human health, as well as training in human rights discourse and argumentation both orally and in writing in this particular field of the law. Students should obtain good understanding of what the human right to health implies in terms of legal entitlements, duties and responsibilities, and good understanding of the related issues of non-discrimination, autonomy and privacy in this context. In addition, insight in how to arrive at reasonable and balanced decisions when different human rights are in conflict, e.g. the right to health versus the right to reject treatment , and understanding of how the law should protect individuals not able to make autonomous healthcare decisions, are expected learning outcomes.

TIlleggsmerknad fra Sinding Aasen pr e-post 9/1: “Et tilleggsmoment er at med en slik struktur på jus 250-2-C blir det et klarere skille mellom jus 250-2-C og jus 276-2-A, som i dag flyter litt over i hverandre.“

Tilbake til sakslisten

Sak 6/13

JUS250-2-A Rett til helsehjelp. Ny artikkel som hovedlitteratur

1. -----Original Message-----
   From: Henriette Sinding Aasen
   Sent: Thursday, January 10, 2013 9:01 AM
   To: Sigrid Haugros; Johanne Spjelkavik
   Subject: oppdatering av litteraturliste

   Hei,

   Kan artikkelen Velferd og menneskerettigheter: "Ulovlig ophold" som grunnlag for å avskjære helse- og sosialhjelp" (Aasen og Kjellevold) tas inn I pensumet til jus 250-2-A? Regnes dette som oppdatering? Artikkelen står I Tidsskrift for velferdsforskning nr 2/2012 s 93-108.

   Mvh
   Henriette

2. -----Original Message-----
   From: Johanne Spjelkavik
   Sent: Thursday, January 10, 2013 9:16 AM
   To: Henriette Sinding Aasen; Sigrid Haugros
   Subject: RE: oppdatering av litteraturliste

   "Oppdatering" vil typisk gjelde de tilfellene der man endrer til ny utgave av en bok.
   Der innholdet berøres - i form av endring, utvidelse eller reduksjon - vil det være tale om en *endring*.

   I tilleggslitteraturen har vi praksis for å gjøre endringer også etter fireukersfristen, men ikke i hovedlitteraturen. Det henger sammen med at tilleggslitteratur- listen kan sees som informasjon til studentene om hvor de kan finne noe annet/mer, mens hovedlitteraturen relaterer seg direkte til læringsmålene.

   Joh

3. -----Original Message-----
   From: Henriette Sinding Aasen
   Sent: Thursday, January 10, 2013 9:19 AM
   To: Johanne Spjelkavik
   Subject: RE: oppdatering av litteraturliste

   Ok, da kan den nevnte artikkelen inngå i pensum fra høsten av. Fint hvis også dette ordnes den 22.1. Artikkelen tar opp tematikk som berøres I forelesningene men som ikke står i eksisterende pensumlitteratur.

   Mvh
   Henriette

Tilbake til sakslisten

Sak 7/13

JUS 250-2-C Human Rights and the Welfare State. Delvis endring av undervisningsopplegget for våren 2013

1. -----Original Message-----
   From: Henriette Sinding Aasen
   Sent: Monday, January 14, 2013 11:56 AM
   To: Johanne Spjelkavik
   Subject: jus 250-2-C

   Hei,

   En ting til vedr kurseg: Vil gjerne ha antallsbegrensning, dvs ikke mer enn 40 studenter. Tilstrømmingen har vært økende til dette kurset, og blir det for mange, blir opplegget litt vanskelig å gjennomføre, særlig med tanke på individuelle presentasjoner av hver student.

   Mvh
   Henriette

2. -----Original Message-----
   From: Johanne Spjelkavik
   Sent: Monday, January 14, 2013 1:10 PM
   To: Henriette Sinding Aasen
   Cc: Nathalie S. L. Gaulier
   Subject: RE: jus 250-2-C

   Her er noen merknader:

   1. For dette semesteret er det vanskelig å innføre - StudentWeb har vært åpen for melding til undervisning og eksamen siden 1. desember (tror jeg det er). Vi har 29 oppmeldte til nå, og kunne for så vidt ha stengt nå, men problemet er at mange kan ha vært inne på kurset og lest informasjonen, uten å se noe om begrensing, og så innretter de seg etter det. Da er det uheldig å innføre begrensingen underveis. Det er bedre å evt. gjøre det før StudentWeb åpner (1. desember/1. juni).

   2. Adgangsbegrensning faller uheldig/urettferdig ut for dem som søker særskilt studierett til spesialemne. Søknadsfristen er 2. januar for våremner og 1. september for høstemner. Vi behandler normalt ikke søknadene før fristen har gått ut. Det vil si at disse studentene vil ikke ha sin studierett før lenge etter at alle de andre har kunnet melde seg til kurs som har adgangsbegrensning.
   Dette er jo noe som gjelder alle spesialemner med adgangsbegrensning. Det er betyr ikke at vi *ikke* kan ha det, men vi må være klar over at det i praksis kan innebære at de som ikke er jusstudenter hos oss, eller innreisende utvekslingsstudenter, I praksis ikke får delta.

   3. Etter min mening vil det være uheldig å innføre adgangsbegrensning for dette semesteret nå - ref. pkt. 1. Kanskje kan du vurdere en omlegging av kurset på en måte som kan gjøre det mer overkommelig selv om det blir mange studenter? Og så vurderer du (i lys av pkt 2) om du vil ha begrensning fra neste gang.

   4. Hvis du fortsatt er av den oppfatning at du ønsker adgangsbegrensning Allerede i vår, skal vi selvsagt ordne det, og informere studentene så godt det lar seg gjøre.

   Joh

3. -----Original Message-----
   From: Henriette Sinding Aasen
   Sent: Tuesday, January 15, 2013 1:03 PM

To: Johanne Spjelkavik
Cc: Nathalie S. L. Gaulier
Subject: RE: jus 250-2-C

Hei johanne,

Takk for utfyllende melding, og ser innvendingene. Synes det er synd å legge om undervisningen og paper presentations, som fungerer bra så lenge det ikke er altfor mange studenter. Opprinnelig var det max 20, gjerne færre, men nå er det nesten doblet.

Kan vi gjøre det slik at dersom det blir flere enn 40 studenter på kurset, så dropper vi individuelle papers og kjører kun forelesninger, oppgaveinnlevering og eksamen (ingen individuelle presentasjoner)?

Mvh
Henriette

4. -----Original Message-----
From: Johanne Spjelkavik
Sent: Tuesday, January 15, 2013 1:35 PM
To: Henriette Sinding Aasen
Subject: RE: jus 250-2-C

Ja, jeg tror vi kan få til en sånn mellomløsning i vår - det blir jo en slags nødrettssynspunkt vi må anlegge her: Går det ikke, så går det ikke.
Jeg legger det fram for prodekanen - vi må ha en form for vedtak bak det i alle fall.

Joh

Tilbake til sakslisten